

מפתחות ענינים - אות כ'

כבוד הבריות

הדעה בראשונים שהכוונה בזקן ואינו לפי כבודו בקרא דוהתעלמת אינה לזקן שקנה חכמה ומשום כבוד תורתו, אלא הכוונה היא לזקן בעלמא שהוא מכובד בעיני הבריות ומשום כבוד הבריות, ודעת הרא"ש שהכוונה היא לזקן שקנה חכמה ומשום כבוד תורתו.

סנהדרין: קס"ה (קטע "והנה יש" וקטע "ומעתה").

הוריות: ק"ב (קטע "והנה יש" וקטע "ומעתה").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע "והנה יש" וקטע "ומעתה").

שני תירוצים בתוס' בענין אם כבוד הבריות דוחה איסורים דאורייתא בשוא"ת רק במקרה של בזיון גדול או האם אפילו בסתם בזיון כמו שמצינו לענין ממון שלזקן ואינו לפי כבודו מותר להתעלם מאבידה אע"פ שלהשיב אבידה אינו בגדר בזיון גדול.

קידושין ד': שי"א.

סנהדרין: ש"ט סק"א (קטע "אמנם יתכן").

חומש: כי תצא, לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא (כ"א, כ"ג) [ב] סק"ג.

בענין שבהדין של כבוד הבריות נאמר רק דין של פטור אבל אינו חייב להקפיד על כבוד הבריות שלו.

סנהדרין: קס"ה (קטע "והנה לשון").

הוריות: ק"ב (קטע "והנה לשון").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע "והנה לשון").

בענין שנאמרו שני דינים בנוגע להחייב לכבד כהן גדול ומלך ות"ח, דין אחד של כבוד כהן גדול וכבוד מלך וכבוד ת"ח, ודין שני שהכבוד הבריות שלהם הוא יותר גדול.

סנהדרין: קס"ה.

הוריות: ק"ב.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו].

בענין אם הטעם למה הם פטורים מלהעיד הרי זה משום הדין המיוחד של כבוד מלך וכבוד כהן גדול, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלהם הרי הוא יותר גדול, וכן יש לדון כהנ"ל בנוגע למה שתלמיד חכם פטור מלבוא לדון בפני ב"ד דוטר מיני'.

סנהדרין: קס"ה (קטע "ולכאורה" ולהלן שם).

הוריות: ק"ב.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע "ועיין בשבועות" ולהלן שם).

כהונה

בענין הלאו על נטילת כהנים ולוים נחלה בארץ, עי' בערך ארץ ישראל - איסור נטילת שבט לוי חלק בארץ ישראל.

בענין האיסור של שבוי' לכהן, עי' בערך שבוי'.

בענין "כהני שלוחי דרחמנא או שלוחי דידן", עי' בערך קדשים - קרבנות.

עי' עוד בערך בגדי כהונה.

א. כללי

ב. זרעו מיוחס אחריו

ג. מתנות כהונה

חומש: פר' בהעלותך, בהעלתך את הנרות (ח', ב').

בענין שכתר תורה גדול מכתר כהונה (ועי' בערך תורה סק"ב בענין המהות של כתר תורה).

ב"ק א': תפ"ה.

הוריות: קס"ו, קס"ז.

אבות: רי"ט, ר"כ סק"א.

בענין מה שצריכים להושיב כהנים ולוים בב"ד הגדול: האם לכתחילה מספיק במקצת כהנים ולוים, או האם צריכים לכתחילה שכולם יהיו כהנים ולוים, וכן האם צריכים לכתחילה גם כהנים וגם לוים (אבל בדיעבד הרי אפילו אם כולם ישראלים הרי זה כשר).

סנהדרין: קמ"ד.

זבחים ב': קפ"ט (קטע אחרון).

חומש: פר' בהעלותך, בהעלתך את הנרות (ח', ב'). פר' שופטים, ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהי בימים ההם וגו' (י"ז, ט').

סגן הכהנים.

אבות: ק"ב.

בענין כהונת שם בן נח.

אבות: קכ"ה (קטע אחרון).

ב. זרעו מיוחס אחריו

בענין אם בשביל "זרעו מיוחס אחריו" (דהיינו שאם אין יודעים איזה כהן הוא אביו משתקין אותו מדין כהונה) מספיק אם ידעינן מי הוא אבי אביו אע"פ שמסתפקים במי הוא אביו.

כתובות א': שכ"ז.

דעת רש"י שצריכים זרעו מיוחס אחריו בין כדי להיות כשר לעבודה ובין כדי לאכול תרומה, ודעת הריטב"א שסובר שרק בשביל עבודה.

כתובות א': שכ"ו.

ג. מתנות כהונה

עי' עוד בערך תרומות ומעשרות - כללי.

ד. זונה, חללה, גרושה, חלוצה, ונבעלה לפסול לה

ה. לא יקח ולא יחלל

ו. דיני חלל

ז. מהות העשה של קדושים יהיו ועל מה קאי

ח. טומאה

ט. גידול פרע

י. וקדשתו

יא. מעלין לכהונה

יב. נשיאות כפים

א. כללי

בענין שכהונה היא לשם לקרב את הקב"ה לכלל ישראל. ובענין למה מחלוקתו של קרח היתה דוקא סביב הכהונה.

חומש: פר' קרח, ויקח קרח (ט"ז, א') (קטע אחרון), שם, ולא יהי כקרח וכעדתו (י"ז, ה') [א].

בענין אם לכהן יש גם דין של לוי.

כתובות ב': רכ"ב.

חומש: פר' אמר, אמר אל הכהנים (כ"א, א').

שהכהנים נמשלו למלאכים.

אבות: ש"ז.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ג בהערה.

בענין שאין מושחין כהנים להיות מלכים.

סנהדרין: ל"ו סק"א (קטע "וע"ע ברמב"ן").

אבות: רט"ז (קטע "ועיין ברמב"ן").

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [ב] (קטע "ועיין ברמב"ן").

בענין הקשר שבין כהונה לתורה.

פירוט הכ"ד מתנות כהונה, ואיך הן מתחלקות בין בית המקדש וירושלים וגבולים.

אבות: שנ"ז.

בענין אם נתינת מתנות כהונה היא חיוב ממוני להכהן או מצוה כלפי שמיא.

כתובות א': שפ"ט סק"ב.

שיטת ר"ת ששומרת יבם של כהן אוכלת תרומה מדאורייתא.

יבמות ב': ש"ח (קטע "וכן מוכח").

קידושין א': א' (קטע "עוד יש לעיין"), ל"ז (קטע "וכן הוכיח מדעת רבינו תם"), חלק ההערות דף י' הערה נ"ח.

בענין מה שאין נותנין מתנות כהונה לכהן עם הארץ או לכהן שאינו מודה בעבודה, וכן בענין דין מתנות לוי' לענין זה.

סנהדרין: שס"א, שס"ב.

הדרך שמה שחלל מפסיד מתנות כהונה הרי זה תוצאה ממה שהוא פסול לעבודה ואינו משום עצם העובדא שהוא חלל.

מכות: ע"ב (קטע אחרון).

ד. זונה, חללה, גרושה, חלוצה, ונבעלה לפסול לה

הסברא שמה שאשה רגילה כשירה להנשא לכהן אין זה בגדר דין חיובי וחלות שם של כשרות אלא הרי זה רק בגדר העדר פסלות.

כתובות א': רצ"ט (קטע "ועוד ר"ל").

בענין מה היא זונה, ועל מה עוברים אם היא נבעלה לכהן, וכן מהיכן לומדים שהיא אסורה לאכול תרומה.

יבמות ב': תרע"ח סק"א.

יבמות ג': י"ב.

קידושין ד': רנ"ז סק"ב (שיטת הראב"ד בענין מה היא זונה), שס"ב סק"ב, ש"ע.

בענין אם האיסור של אשת כהן שנאנסה

הוא תוצאה מהמעשה ביאה או מהשם של זונה (לאונסה).

כתובות א': קנ"ט.

קידושין ד': שע"ו סק"ה (קטע ראשון).

הדרך שכתב הרשב"א שהיכא שנבעלה באונס אינה נעשית זונה, אבל הרי היא אסורה בתרומה משום וכת כהן כי תהי' לאיש זר (כיון שנבעלה לפסול לה פסלה).

יבמות ב': תרע"ג.

יבמות ג': קכ"ג.

שיטת הראב"ד כהדרך הנ"ל שכדי להקראות זונה בענין שתזנה ברצון, אבל באונס הרי זה רק מהפסוק דכתיב וכת כהן כי תהי' לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה. ושבכה"ג שלא נקראת זונה ולדה כשירה.

כתובות א': שס"ח סק"א (קטע "ועוד").

דברי התוס' רי"ד שאם היתה אשת כהן ואמרה משארסתני נאנסתי הרי היא נאסרת לו.

כתובות א': רע"א.

השיטה שנכרית אסורה לכהן משם זונה רק לאחר גירותה אבל בגיותה אין לאו של זונה.

קידושין ב': רע"ז סק"ב.

חומש: פר' כי תצא, וראית בשבי' אשת יפת תאר (כ"א, י') [ב] סק"א סק"ב.

השיטה שאין לאו של זונה על נכרית היכא שיודעים שלא זינתה.

קידושין ב': רע"ז סק"ה.

חומש: פר' כי תצא, וראית בשבי' אשת יפת תאר (כ"א, י') [ב] סק"ד.

בענין אם כהנת שזינתה אוכלת במעשר.

כתובות ב': רכ"ב (קטע "ומעתה יוצא" ולהלן שם).

חומש: פר' אמור, אמר אל הכהנים בני אהרן (כ"א, א') (קטע "ומעתה יוצא" ולהלן שם).

בענין מה היא חללה, ועל מה עוברים אם היא נבעלה לכהן, וכן מהיכן לומדים שהיא אסורה לאכול תרומה.

יבמות ב': תרע"ח סק"ב.

קידושין ד': שמ"ד (קטע "ונראה"), שס"ב, שס"ז (קטע "מיהו").

דברי האפיקי ים שזרעו של חלל פסול משום העובדא שיצירתו בעבירה.

מכות: כ"ז (קטע ראשון ולהלן שם), ל"ג סק"א.

הדרך שכשכהן בועל גרושה והיא נעשית עי"ז חללה, הרי זה נקרא שגם היא חיללה את עצמה (והדרך שנקרא שרק הכהן חילל אותה), משא"כ בנוגע למה שהולד שנולד מאותה ביאה הוא חלל הרי זה נקרא שרק הכהן חילל אותו, ואינו כמו הוולדות שלה שיוולדו בהעתיך שהם חללים מחמת העובדא שנולדו מחללה, והדרך שגם הולד שנולד מאותה ביאה הרי הוא חלל מפני שנחשב שכבר היא עצמה היא חללה בשעת הביאה וממילא הולד נוצר מאשה שהיא חללה.

מכות: ל"ה.

שיש חלל מחייבי עשה ובענין אם זה כולל גם חייבי עשה שאינם כתובים בפרשת כהונה כגון ונטמאה ("אחד לבעל").

קידושין ד': שע"ו סק"ה.

שמהעשה של בעולה לכהן גדול ליכא חללות.

קידושין ד': שע"ז (קטע "ועוד ביאר" ולהלן שם).

בענין מה שבת חלל פסולה, האם החלל פוסל אותה על ידי הביאה או האם הפסול הוא משום שהולד מתיחס אחרי החלל ולא אחרי אמו.

קידושין ד': שע"ח.

בענין אם הבן של חללה פוסל את בתו.

יבמות ב': תרס"ו, תרע"ח סק"ד.

"כהן הבא על אחותו, זונה משוי לה, חללה לא משוי לה": קושיית הריטב"א למה אינה

נעשית זונה בתחילת ביאה ובסוף ביאה תיעשה חללה, ותירוצו.

קידושין א': קע"ג*, קע"ד סק"ג (מה שתירצו הרשב"א והשיטה ישנה על זה).

פסקו של הרמב"ם שכהן שנשא גרושה מעוברת, אע"פ שילדה כשהיא חללה, הרי הולד כשר מפני שבא מטיפה כשירה.

כתובות א': רנ"ג.

בענין אם אחרי "אפקעינהו רבנן לקידושין מיני" הרי האשה אסורה לכהן כמו גרושה.

כתובות א': נ"א.

דברי הירושלמי בענין אם ככהן שנשא גרושה יש חיוב של פדיון הבן.

כתובות ב': רכ"ז (קטע "והנה מש"כ הקו"ש" וקטע "מיהו לכאורה").

חומש: פרי אמור, אמר אל הכהנים בני אהרן (כ"א, א') (קטע "והנה מש"כ הקו"ש").

בענין אם כהן לוקה מן התורה על חלוצה. מכות: ו', ח' (קטע "גם י"ל").

בענין אם חלוצה אסורה משום שהיא בגדר מקצת גרושה.

מכות: ו' (קטע "ברם גם את זה").

בענין מה נכלל בהילפותא של וכת כהן כי תהי' לאיש זר (כיון שנבעלה לפסול לה פסלה).

יבמות ב': תרע"ח סק"ג.

יבמות ג': י"ב.

קידושין ד': שס"ב, שס"ז (קטע "מיהו").

בענין אם כוונת הפסוק של וכת כהן כי תהי' לאיש זר (כיון שנבעלה לפסול לה פסלה) היא לחדש פסול חדש או האם זה רק גילוי מילתא מה מיקרי חללה.

קידושין ד': שמ"ג (קטע אחרון), שס"ב, שס"ז (קטע "מיהו"), שע"ג סק"ג.

שנישואין עם חייבי לאו בלי ביאה פוסל

את האשה רק מדרבנן, אבל נישואין עם ממזר דרבנן אינו פוסל את האשה אפילו מדרבנן.

קידושין ד': רנ"ז סק"ב.

בענין מה שפצוע דכא פוסל את אשתו לתרומה.

יבמות ב': תרס"ט, תרע"ח סק"ג.

בענין פסקו של הרמב"ם ששומרת יבם שנבעלה לשוק נפסלת לתרומה.

יבמות ב': תרס"ט, תרע"ח סק"ג.

בענין מה הדין של הבת של אשה שנבעלת לאסור לה.

יבמות ב': תרע"ח סק"ד.

ה. לא יקה ולא יחלל

הדרך שהלאו של לא יחלל הוא על העובדא שהוא מחלל אותה, ולא על מעשה הביאה (והלשון של לא יחלל אינה רק בגדר תיאור המעשה, אלא לשון זו היא באמת יסוד הלאו).

יבמות א': מ"ד סק"ב בההערה השני'.

עוד בענין אם הלאו הוא על המעשה ביאה או על העובדא שהוא מחלל אותה.

קידושין ד': שע"ד.

הדרך שהאיסור שעל האשה הרי הוא בדרך תולדה מהאיסור שעל האיש, וממילא כל היכא שאין איסור על האיש ה"ה שאין איסור על האשה, וכן לכן הרי זה נקרא שרק האיש עושה אותה חללה ולא חשיב שגם היא עצמה עושה את עצמה חללה.

מכות: ל"ה (קטע "ועכ"פ").

דברי הרמב"ם שהיכא שאין הביאה מוספת חילול אינו עובר על הלאו של לא יחלל.

יבמות א': מ"ד סק"ב (קטע "ועכ"פ").

עוד בענין שאם הביאה אינה עושה חללות אינו עובר על הלאו של לא יחלל.

קידושין ד': שע"ד (קטע אחרון).

"אמר רבי יהודה כהן גדול באלמנה לוקה

שתיים, אחת משום לא יקה ואחת משום לא יחלל:

א', שיטת רש"י שגם כהן גדול, וגם כהן הדיוט, בגרושה זונה וחללה, לוקין משום לא יחלל (ולא רק כהן גדול באלמנה).

ב', שיטת הרמב"ם שרק כהן גדול באלמנה לוקה משום לא יחלל, וכן שיש לאו של לא יחלל רק על חילול האלמנה ואין לאו של לא יחלל על חילול הנולדים (א"נ ששפיר יש לאו, רק שאין לוקין עליו).

ג', דעת הראב"ד שיש לאו גם על חילול הנולדים, ושהלאו על חילול הנבעלת קאי רק על כהן גדול באלמנה, אבל הלאו על חילול הנולדים קאי על הכל.

ד', דעת המ"מ שכהן גדול עובר על לא יחלל גם בגרושה זונה וחללה, אבל כהן הדיוט אינו עובר.

קידושין ד': שע"ג, שע"ט.

מכות: ל"ה (קטע "והנה שיטת הרמב"ם" וקטע "מיהו אע"פ") (שיטת הרמב"ם).

עוד בשיטת הרמב"ם שכהן בגרושה אינו לוקה משום לא יחלל על בעל ולא קידוש.

כתובות ב': רע"ז.

שכיון שיש חלל מחייבי עשה, אם בעל חייבי עשה הרי הוא עובר בלא יחלל.

קידושין ד': שע"ו סק"ה.

בענין אם יש לא יחלל וחללות בבעולה לכהן גדול.

קידושין ד': שע"ז.

בענין המחלוקת בין אביי ורבא בקידוש לוקה וכו'.

יבמות א': רל"ה בההערה, רל"ו (קטע אחרון).

"רבא אמר וכו' בעל לוקה, לא בעל אינו לוקה": דברי הרמב"ם בסה"מ שגם לפי רבא יש איסור בעלמא מהתורה על קידושין לחוד בלא ביאה, רק שאינו לוקה.

קידושין ד': שע"ז (קטע "ובספר"), שע"ט.

הוריות: קע"ז.

דברי הגר"ח שמה שחלל מותר בגרושה הרי זה תוצאה מהעובדא שהוא נפסל, אבל מה שממזר מותר בממזרת הרי זה תוצאה מהעובדא שהוא ממזר, ואינו תוצאה מהעובדא שהוא נפסל לקהא

מכות: ט' (קטע "ועכ"פ").

ז. מהות העשה של קדושים יהיו ועל מה קאי

בענין אם העשה של קדושים יהיו שנאמר לכהנים הרי הוא בגדר קיום עשה או האם הוא בגדר איסור עשה.

יבמות א': פ"ב (קטע "מיהו לכאורה").

גדרים: פרק ואלו מותרין ז' סק"ב (קטע "והנה לכאורה יש לדקדק").

חומש: פר' אמור, קדשים יהיו וגו' (כ"א, ו') [א]. פר' מטות, ככל היצא מפיו יעשה (ל', ג') (קטע "עיי' בקובץ הערות" ולהלן שם).

בענין מה שעשה דוחה ל"ת ועשה בתגלחת כהן מצורע.

יבמות א': פ"ב (קטע "מיהו לכאורה").

גדרים: פרק ואלו מותרין ז' סק"ב (קטע אחרון).

חומש: פר' אמור, קדשים יהיו לאלקיהם וגו' (כ"א, ו') [א] (קטע אחרון). פר' מטות, ככל היצא מפיו יעשה (ל', ג') (קטע אחרון).

בענין אם העשה של קדושים יהיו קאי רק על טומאה (משום שיש גזירה שוה שמלמדת שקאי על טומאה) או האם קאי גם על כהן שקרח קרחה והשחית פאת זקנו כי גם אלו כתובים לעיל מיני'.

ובענין שלא קאי על מה שכתוב למטה ממנו בפרשת כהן גדול ולכן אלמנה מן האירוסין לכ"ג היא רק בלאו ולא בעשה.

וכן בענין אם קאי על דברים שכתובים אחריו בכהן הדיוט כגון חללה לכהן הדיוט.

זבחים ב': ק"ה.

פירושו של רש"י שלפי רבא, אם קידש ובעל הרי הוא לוקה גם משום לא יקח, והדרך שהוא לוקה רק משום לא יחלל.

קידושין ד': שע"ו סק"ב.

עוד בענין הדרך בדברי רבא שאם קידש ובעל הרי הוא לוקה גם משום לא יקח: האם לא יקח הוא לאו על הקידושין בתנאי שיבעול, או האם הוא לאו על ביאה שאחרי קידושין דהיינו ביאת אישות.

יבמות א': מ"ד סק"ב בהערה השני'.

שני הצדדים הנ"ל, עם הוספת עוד שני צדדים.

קידושין ד': שע"ו.

שלפי הצד השני הנ"ל הרי הוא לוקה על כל ביאה וביאה.

קידושין ד': שע"ו סק"ד.

שלפי הצד השני הנ"ל גם אם הקידושין היו בהיתר רק שאח"כ נאסרה, הרי הוא לוקה אם הוא בועל אותה אחרי שנאסרה.

קידושין ד': שע"ו סק"ה (קטע ראשון וקטע אחרון).

בענין מה שלפי רבא בעל ולא קידש לוקה משום לא יחלל.

קידושין ד': שע"ז.

שבבעולה לכהן גדול אין אפילו איסור בעלמא על ביאה לחוד בלא קידושין.

קידושין ד': שע"ז (קטע "ועוד ביאר" ולהלן שם).

שבבעולה לכהן גדול גם רבא מודה שלוקה על קידש לחוד.

קידושין ד': שע"ז (קטע "מיהו לפ"ז" ולהלן שם).

בענין האוקימתא של דפנו בעדים ביבמות דף פ"ח ע"ב.

יבמות ג': ס"ג.

ו. דיני חלל

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג דהוריות שישאל קודם לחלל.

הוריות: קע"ז.

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג דהוריות שחלל קודם לשתוקי.

שאם קרבן חטאת של כהן וקרבן חטאת של ישראל עומדים, חטאתו של הכהן קודם משום וקדשתו.

הוריות: קנ"ד (קטע אחרון).

דברי הקרן אורה שתינוקו של כהן קודם למול לתינוקו של ישראל משום וקדשתו.

הוריות: קנ"ד (קטע אחרון).

בענין וקדשתו כלפי כהן בעל מום.

קידושין ב': שצ"ה סק"ב בהערה.

סנהדרין: קע"א סק"ב.

הוריות: קנ"ג (קטע "והנה הרמב"ם").

חומש: פ' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ח') בהערה השני'.

המחלוקת בין הרמב"ם והמרדכי בענין אם כהן הדיוט יכול למחול על כבודו.

קידושין ב': שצ"ה סק"ב.

סנהדרין: קע"א סק"ב סק"ג.

הוריות: קנ"ג (קטע ראשון וקטע "והנה הרמב"ם").

חומש: פ' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ב סק"ג.

בענין מה שיכול הכהן לכבד את כל מי שירצה בהכיבוד שמגיע לו משום וקדשתו: האם זה מדין מחילה על כבודו או האם זה משום שיסוד הדין הוא שהכהן הוא הבעלים של הכיבוד.

הוריות: קנ"ג (קטע "עוד י"ל").

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונותו.

יבמות א': צ"ח סק"ב.

יבמות ב': תרנ"ט סק"ב (קטע "גם י"ל שלעולם"), תרצ"ה סק"א (קטע "ובאמת").

כתובות א': תכ"ב.

חומש: פ' אמור, קדשים יהיו וגו' (כ"א, ו') [ב].

ח. טומאה

בענין מה שכתב הרמב"ם שאם כהן נטמא לקרבו לאחר סתימת הגולל הרי הוא לוקה, ואילו בנוגע להרוגי ב"ד ושפירשו מדרכי ציבור והנפלים והמאבד עצמו לדעת כתב שאין כהן מטמא להם אבל לא כתב שלוקה.

סנהדרין: ש"ה.

ט. גידול פרע

דעת הרמב"ן והראב"ד שמדרכי אסור לכהן לגדל פרע בזמן שבית המקדש הי' קיים אפילו אם אינו נכנס, ודעת הרמב"ם בזה.

סנהדרין: קצ"ז.

י. וקדשתו

שמדריגת כתר כהונה היא הגורמת לכבוד כהונה הנלמד מוקדשתו.

אבות: רכ"א סק"א בהערה הראשונה.

בענין אם הדין של וקדשתו הוא ביסודו דין כבוד השי"ת, או האם הוא דין כבוד לקדושת הכהונה, או האם הוא הכנה וכניסה לעבודה, דמה שהוא מורם מעם קובע שהוא מיוחד לעבודה.

קידושין ב': שצ"ה סק"ב.

סנהדרין: קע"א סק"ב.

הוריות: קנ"ג (קטע ראשון וקטע "והנה הרמב"ם").

חומש: פ' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ב סק"ג.

בענין וקדשתו בכהן שאינו עושה מעשה עמך, וכהן "ערל לב", וכהן שהמיר דתו.

אבות: רכ"א סק"א ובהערה הראשונה.

גדר "ליטול מנה יפה בראש".

הוריות: קנ"ב.

כתובות ב': תקכ"ח (קטע "מיהו אולי").

קידושין ב': שע"ב סק"א, שפ"ג, (שפ"ד), (שפ"ה), שצ"א (קטע "מיהו אולי"), שצ"ה סק"א, שצ"ו (קטע "ברם אולי"), חלק ההערות דף ל"ג הערה י"ט.

קידושין ד': שי"א בההערה.

ב"ב א': י"ח סק"ו בההערה הראשונה.

סנהדרין: מ' (קטע "גם י"ל שבתוך"), קע"א סק"א (קטע אחרון), קע"ה (קטע "ברם אולי").

הוריות: ק"ה (קטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע ראשון).

אבות: ר"ח (קטע אחרון).

חומש: פר' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי לך (כ"א, ח') סק"א ולהלן שם. פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ב ולהלן שם.

יא. מעלין לכהונה

בענין אם סגי בע"א להחזיקו לכהן לענין תרומה דאורייתא.

כתובות ב': קע"ב, קע"ג, קע"ד.

ב"ב ב': של"ה.

בענין אם סגי בעד אחד להכשירו לעבודה.

כתובות ב': רכ"ז.

בענין אם מה שצריכים שנים להחזיקו ליוחסין הרי זה מדינא או משום מעלה ביוחסין.

ב"ב ב': של"ה (קטע "ועכ"פ הא דבעינן").

בענין למה לא מהני ע"א שהוא קרוב להחזיק את קרובו בכהונה.

כתובות ב': רי"ז סק"א.

שיטת הרמב"ם שהיכא שאביו ידוע לכהן רק על פי ע"א או חוששין לחללות גם בלא ערער, אבל היכא שהוא ידוע לכהן על פי ב' עדים או שהחזק בכהונה אז צריכים ערער.

כתובות ב': רכ"א*.

בענין אם סגי בחזקת אבהתא להאכיל את הבן תרומה דאורייתא.

כתובות ב': רכ"ז.

ב"ב ב': של"ה (קטע "והנה בסוף").

בענין אם סגי בחזקת אבהתא להכשיר את הבן לעבודה.

כתובות ב': רכ"ז.

שיטת רש"י שלא מהני חזקת אבהתא כדי להכשיר את הבן.

כתובות ב': רכ"ו סק"ו.

הדין שביחוס כהונה, מדרבנן לא מהני החזקת היתר של האשה להתירה לכהונה אלא עשו מעלה ביוחסין.

כתובות א': קע"ט סק"ב.

בענין אם המ"ד שסובר מעלין מתרומה ליוחסין סובר כן רק מתרומה דאורייתא.

כתובות ב': קע"ג, קצ"ו, ר"א, ר"ו.

בענין אם הכוונה במעלין מתרומה ליוחסין היא מאכילת תרומה או מחלוקת תרומה.

כתובות ב': קפ"ט סק"א, ר"ח.

בענין אם הכוונה במעלין מתרומה ליוחסין היא שחכמים תיקנו שצריכים שני עדים לתרומה כי חששו שמא יעלו מתרומה ליוחסין (וכיון שצריכים שני עדים לכן באמת מעלין) או האם הכוונה היא שתיקנו שצריכים שני עדים כדי שיוכלו להעלות.

כתובות ב': קפ"ט סק"ב, קצ"ד, קצ"ח, ר"ח.

בענין אם המחלוקת אם מעלין מתרומה ליוחסין היא תוצאה מהמחלוקת אם חולקין תרומה לעבד בלא רבו.

כתובות ב': ר"ח.

בענין "חזקה לכהונה אכילת חלה בסוריא".

כתובות ב': ר"ט, ר"י.

בענין להעלות בסוריא מתרומת פירות לתרומת דגן.

כתובות ב': ר"י.

בענין מעלין משטרות ליוחסין.

כתובות ב': ק"צ, קצ"א, קצ"ב, קצ"ג.

בענין מעלין משטרות לתרומה דרבנן.

כתובות ב': ק"צ.

בענין אם מעלין מספר תורה רק לתרומה או האם גם ליוחסין.

כתובות ב': קצ"ג, ר"ב*.

ביאור הספק אם מעלין מנשיאות כפים ליוחסין או לא.

כתובות ב': קצ"ח.

בענין "הנושא אשה כהנת צריך שיבדוק אחרי ארבע אמהות"

כתובות ב': קצ"ח.

קידושין ד': שנו"ו - ש"ס.

בענין בדיקת ד' אמהות: השיטה שמה שחכמים סוברים שאין צריכים בדיקה זו הרי זה רק כשיש לו חזקת משפחה רק שאין יודעים אם הוא עצמו נפסל.

כתובות ב': ק"פ.

בענין אם מורידין על פי קול גם היכא שהוחזק הוא עצמו ולא רק האב.

כתובות ב': רכ"ט.

ב"ב ב': של"ז.

שאע"פ שאין ערער פחות משנים אבל הורדה כדי לבדוקו אפשר לעשות גם על פי ע"א.

ב"ב ב': ש"מ.

יב. נשיאות כפים

בענין אם אדם נאמן על עצמו שהוא כהן לענין נשיאות כפים ולעלות לתורה ראשון.

כתובות ב': קצ"ה, רט"ו.

בענין שזר אסור מן התורה לישא את כפיו, ובענין מה שכתבו תוס' בשם הר"י שאינו יודע בזה איסור אם לא משום ברכה לבטלה.

כתובות ב': קצ"ה (קטע "והקשה"), קצ"ז.

חומש: פר' נשא, כה תברכו (ו'), כ"ג).

בענין אם כשכמה כהנים מברכין יש כאן יותר ברכה מאם כשרק כהן אחד מברך.

כתובות ב': קצ"ז.

חומש: פר' נשא, כה תברכו (ו'), כ"ג).

שיטת הרמב"ם והטור שכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו אפילו אם הרג בשוגג.

יבמות א': קמ"ז סק"א.

סנהדרין: רל"ה סק"א.

שיטת הראב"י שכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו דוקא אם הוא מפורסם להרוג ומועד לכך.

יבמות א': קמ"ז סק"ב.

סנהדרין: רל"ה סק"ב.

שיטת רבינו שמחה שכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו דוקא אם הוא עומד עוד במרדו ולא עשה תשובה.

יבמות א': קמ"ז סק"ב.

סנהדרין: רל"ה סק"ב.

הדרך דהוי רק איסור לכתחילה לישא את כפיו אבל בדיעבד אם בירך חלה הברכה.

יבמות א': קמ"ז סק"ג.

סנהדרין: רל"ה סק"ד.

הדרך שאין הברכה חלה.

יבמות א': קמ"ז סק"ד.

סנהדרין: רל"ה סק"ה.

בענין אם לא ישא את כפיו גם אם הרג באבר אחר ולא עם ידיו.

יבמות א': קמ"ז סק"ה.

סנהדרין: רל"ה סק"ו.

בענין אם הרמת ידיו בשעת הברכה מעכבת.

יבמות א': קמ"ז סק"ד.

סנהדרין: רל"ה סק"ה.

ויורד) (עי' עוד בערך קרבן פר כהן המשיח)

ט. מקריב אונן

י. מרובה בגדים

יא. משוח שעבר

יב. דינים שונים

א. כללי

שיש בכלל קדושת כהן גדול גם קדושת כהן הדיוט כי כהן גדול הרי הוא גם בגדר כהן הדיוט רק שיש בו קדושה נוספת.

קידושין ד': שע"א (קטע ראשון).

"ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכיפורים".

אבות: רס"א.

שכהן גדול דומה למלאך.

אבות: ש"ז.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ג בההערה.

ב. מינויו וסילוקו

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין אם מינוי כהן גדול הוא ע"י מלך ואחיו הכהנים או ע"י סנהדרין הגדולה, ובענין למה אין צריכים גם נביא.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [א].

דברי הגרי"ז שמה שצריכים סנהדרין הגדולה במינוי כהן גדול אין זה משום השם ב"ד שלהם אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל כלל ישראל.

גיטין: פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובישוב").

(סנהדרין: פ"ז).

זבחים ב': ק"צ.

שיטת הראב"ד שאם נתמנה להיות כהן גדול, אבל לא נמשח ולא נתרבה ד' ימים בהבגדים, מותר לו לעבוד בשמונה בגדים, אבל אסור לו לעבוד ביוה"כ כי אינו במהותו כהן גדול.

זבחים ב': ק"פ.

בענין מה שאומרים ה"רבנו של עולם" בעת שהכהנים מנגנים בסופי הפסוקים, דלמה חשיב עוד באמצע הברכה.

חומש: פר' ואתחנן, שמע ישראל (ו', ד') [ב] סק"ג.

כהן גדול

בענין מה שכהן גדול פטור מחטאת יחיד בשגגת מעשה, עי' בערך קרבן חטאת יחיד - חיוב חטאת בכהן גדול.

בענין החיוב של פר כהן המשיח, עי' בערך קרבן פר כהן המשיח.

בענין אם רק כהן המשיח כשר להקריב פר העלם דבר של ציבור, עי' בערך קרבן פר העלם דבר של ציבור - מי מקריבו.

בענין אם רק כהן המשיח כשר להקריב פר כהן המשיח, עי' בערך קרבן פר כהן המשיח - מי מקריבו.

בענין המחלוקת בין רבי שמעון ורבנן בחטא לפני שנתמנה ונודע לו לאחר שנתמנה האם הוא חייב חטאת יחיד או לא, עי' בערך קרבן שעיר נשיא.

בענין הדין של כהן גדול לענין גלות, עי' בערך גלות.

בענין כהן גדול ותלמיד חכם מי קודם לענין כבוד ושאר דברים, עי' בערך תלמיד חכם - תלמיד חכם וכהן גדול מי עדיף.

א. כללי

ב. מינויו וסילוקו

ג. גדלהו משל אחיו

ד. כבוד כהן גדול

ה. כבודו נגד כבוד אחרים, קדימתו לאחרים

ו. לא יקח ולא יחלל

ז. העשה של בתולה לכהן גדול, והלאו של אלמנה

ח. קרבנותיו (אשם, משיח בע"ז, עולה

בענין אם רק מרובה בגדים מסתלק בפה או האם גם משוח בשמן המשחה.

הוריות: ק"ט, קי"ד (קטע "והנה עיין ביומא" ולהלן שם), קט"ו (קטע "והנה ביומא").

בענין אם מעבירין מגדולתו כהן גדול שחטא.

הוריות: קט"ז.

"אירע בו פסול (בכהן גדול) ומינו אחר תחתיו (ושוב הוכשר הראשון), ראשון חוזר לעבודתו, שני כל מצות כהונה גדולה עליו דברי רבי מאיר, רבי יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו, שני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט וכו', כהן גדול משום איבה, כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין".

זבחים ב': קפ"ו, קפ"ז.

דברי הטורי אבן שאם שוב אירע פסול בהראשון, השני שפיר מתמנה עוד הפעם לכ"ג, וליכא בזה משום איבה.

זבחים ב': קפ"ו.

ג. גדלהו משל אחיו

בענין דברי הרמב"ם שהשיעור של גדלהו משל אחיו הוא שיהי' יותר עשיר משאר הכהנים.

הוריות: ק"ו, ק"ט.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ג].

הדרך שת"ק שלא הזכיר שמגדלין אותו משל אחיו, ואחרים שאמרו מגדלין אותו משל אחיו, איירי אחרי המינוי, אבל לפני המינוי לכו"ע צריכים לגדלו. והדרך שאיירי לפני המינוי אבל לאחר המינוי לכו"ע אין חיוב לגדלו. והדרך שפליגי בשניהם.

הוריות: ק"ז.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ד].

הדרך שהכוונה בהכהן הגדול מאחיו היא גם שהכהנים האחרים מגדלין אותו ע"י שהם מאלו שממנים אותו להיות כהן גדול, ושלקן צריכים מינוי ע"י אחיו הכהנים.

זבחים ב': קפ"ט (קטע "גם צ"ע").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [א] (קטע "גם צ"ע").

שגם על מרובה בגדים נאמר הכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו.

הוריות: ק"ה (קטע ראשון וקטע "ולפי זה בודאי").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ב] (קטע "והנה הך דין" וקטע "וכן מוכח" וקטע "ולפי זה בודאי").

בענין אם חייבים לגדל מרובה בגדים שעובד גם בציור שיש גם משוח.

הוריות: ק"ה (קטע "ולפי זה בודאי").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ב] (קטע "ולפי זה בודאי").

שגם במקדש שני הי' נוהג הדין של הכהן הגדול מאחיו, בנוי וכה וחכמה ועושר, וגדלהו משל אחיו.

הוריות: ק"ה (קטע ראשון).

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ב] (קטע "וכן מוכח").

שהדין של גדלהו משל אחיו אינו נוהג רק בכהן גדול אלא הרי הוא נוהג גם במלך ובנשיא ובראש ישיבה וכדומה.

קידושין ב': שצ"ו (קטע "ואולי י"ל" וקטע "ברם אולי").

סנהדרין: קע"ה (קטע "ואולי י"ל" ולהלן שם).

הוריות: ק"ה (קטע "והנה בכמה" ולהלן שם).

אבות: ק"צ (קטע "ועי' ברמ"א שם").

חומש: פר' אמור, וקדשתו קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ה, שם,

והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ב]
 (קטע "ובאמת הדין הנ"ל" ולהלן
 שם).

בענין מה שהרמב"ם הביא גדלוהו משל
 אחיו רק בכהן גדול.

הוריות: ק"ה (קטע "ודע").

חומש: פ"ר אמור, והכהן הגדול
 מאחיו (כ"א, י') [ב] (קטע "ודע").

ד. כבוד כהן גדול

בענין שבכהן גדול נאמר שגם הוא עצמו
 חייב לכבד את עצמו (משא"כ במלך לא
 נאמר חיוב כזה).

קידושין ד': שי"ב (קטע אחרון).

סנהדרין: קנ"ח, קע"א בהערה.

זכחים ב': ס"ה.

חומש: פ"ר אמור, והכהן הגדול
 מאחיו (כ"א, י') [ה].

בענין שיש דין מיוחד של כבוד כהן גדול
 מהא דכתיב והכהן הגדול, וכן יש דין שני
 שהכבוד הבריות שלו הוא יותר גדול.

סנהדרין: קס"ה (קטע "ומעתה"
 ולהלן שם).

הוריות: ק"ב (קטע "ומעתה" ולהלן
 שם).

חומש: פ"ר אמור, והכהן הגדול
 מאחיו (כ"א, י') [ו].

בענין אם הדין המיוחד של כבוד כהונה
 גדולה הוא לכבד את הגברא או לכבד את
 מדריגתו.

קידושין ב': שצ"ה סק"ג.

סנהדרין: קע"א סק"ג.

הוריות: קנ"ג (קטע "והנה
 הרמב"ם").

חומש: פ"ר אמור, וקדשתו וגו'
 קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ב.

בענין דברי רבי יהודה ורבנן בענין אם כהן
 גדול יכול למחול על כבודו.

קידושין ב': שצ"ה סק"ג, שצ"ו
 (קטע "ואולי י"ל" וקטע "ברם
 אולי").

סנהדרין: קע"א סק"ג, קע"ה (קטע
 "ואולי י"ל" וקטע "ברם אולי").

הוריות: ק"ה (קטע "והנה לולא"
 וקטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע
 "והנה הרמב"ם").

אבות: מ"ב.

חומש: פ"ר אמור, וקדשתו וגו'
 קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ג
 סק"ה.

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם
 הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על
 כבודו (כמו כהן גדול למ"ד שכבודו מחול)
 אינו יכול למחול על בזיונות.

יבמות א': צ"ח סק"ב.

יבמות ב': תרנ"ט סק"ב (קטע "גם
 י"ל שלעולם"), תרצ"ה סק"א
 (קטע "ובאמת").

כתובות א': תכ"ב.

כתובות ב': תקכ"ח קטע "מיהו
 אולי".

קידושין ב': שע"ב סק"א, שפ"ג,
 (שפ"ד), (שפ"ה), שצ"א (קטע
 "מיהו אולי"), שצ"ה סק"א, שצ"ו
 (קטע "ברם אולי"), חלק ההערות
 דף ל"ג הערה י"ט.

קידושין ד': שי"א בהערה.

ב"ב א': י"ח סק"ו בהערה
 הראשונה.

סנהדרין: מ' (קטע "גם י"ל
 שבתוך"), קע"א סק"א (קטע
 אחרון), קע"ה (קטע "ברם אולי").
 הוריות: ק"ה (קטע "ברם אולי"),
 קנ"ג (קטע ראשון).

אבות: ר"ח (קטע אחרון).

חומש: פ"ר אמור, וקדשתו וגו'
 קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"א
 ולהלן שם. פ"ר כי תבוא, ארור
 מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ב
 ולהלן שם.

בענין וקדשתו בכהן שאינו עושה מעשה

עמך, וכהן "ערל לב", וכהן שהמיר דתו.

אבות: רכ"א סק"א ובהערה הראשונה.

בענין מה שכהן גדול פטור מלהעיד משום שאינו לפי כבודו, ובענין אם הכוונה היא שהעמידה אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם ההגדת עדות אינה לפי כבודו.

סנהדרין: ק"ע סק"א.

הוריות: ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

בענין אם הטעם למה הוא פטור מלהעיד הרי זה משום הדין של כבוד כהן גדול, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הרי הוא יותר גדול.

סנהדרין: קס"ה (קטע "ולכאורה" ולהלן שם).

הוריות: ק"ב.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [י].

שכהן גדול מעיד באיסורין משום שאין חכמה וגו' נגד ה'.

סנהדרין: קס"ה (קטע "והנה עיין בתוס' בד"ה" וקטע "ואולי").

הוריות: ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בסנהדרין" וקטע "ואולי").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [י] (קטע "והנה עיין בדף י"ח" וקטע "ואולי").

דברי הרמב"ם שמה שמבואר בגמ' שכהן גדול מעיד רק עדות על המלך הכוונה היא שהוא מעיד רק בפני ב"ד הגדול, ודברי הלח"מ דהיינו משום שזילא לי' מילתא להעיד לפני ב"ד של כ"ג אפילו אם העדות היא למלך.

סנהדרין: קס"ג.

דברי המאירי ש"מעיד לבן מלך" איירי בלפני ב"ד הגדול.

סנהדרין: קס"ג.

דברי הקרית ספר שמה שכהן גדול אינו מעיד משום כבודו הרי זה רק מדרבנן ולכן אם אין עד אחר הרי הוא שפיר מעיד.

סנהדרין: קס"ד.

בענין אם כהן גדול מותר בעשיית מלאכה בפני שלשה.

קידושין ד': שי"ב (קטע "והנה גם").

ה. כבודו נגד כבוד אחרים, קדימתו לאחרים

בענין אם המלך חייב לכבד את הכהן גדול, וכן בענין אם הכהן גדול חייב לכבד את המלך.

הוריות: קנ"ז, קס"ט.

אבות: שמ"ח סק"ג.

חומש: פר' פנחס, ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [ב]. (פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' [ל"ד, ד'] סק"ה).

שלענין השבת אבידה והצלה מלך עדיף מכהן גדול.

הוריות: קס"ז (קטע "והנה מקרא"), קס"ט.

אבות: רי"ט (קטע "והנה מקרא").

חומש: פר' פנחס, ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [ב].

המשנה בפ"ג דהוריות דתנן שכ"ג קודם לנביא, ודברי הירושלמי שנביא קודם למשוח מלחמה.

הוריות: קע"א.

ו. לא יקח ולא יחלל.

ע"י בערך כהונה סק"ה ("לא יקח ולא יחלל").

ז. העשה של בתולה לכהן גדול, והלאו של אלמנה

דברי רעק"א שרק הכהן גדול מצווה על העשה של בתולה בעמיו יקח אשה, ולא האשה, אבל האשה שפיר עוברת על הלאו של אלמנה לא יקח.

יבמות א': פ"ג סק"א.

קידושין ד': רצ"ט (קטע "מיהו באמת").

חומש: פר' אמור, והוא אשה בבתולי' יקח (כ"א, י"ג) [ב].

דעת הרשב"א שהעשה של בתולה לכהן גדול הוא בגדר איסור עשה שאוסר בעולה. ודעת הרמב"ם שבבתולה לכהן גדול נאמר גם קיום עשה שיקח בתולה. ודעת הרמב"ן ש"והוא אשה בבתולי' יקח" הרי זה איסור עשה שאוסר בעולה, אבל "כי אם בתולה בעמיו יקח אשה" הרי זה ציווי חיובי שיקח בתולה.

יבמות א': מ"ד סק"ב (קטע "והנה שיטת הרשב"א").

יבמות ב': שמ"ד.

כתובות ב': תק"ל סק"א.

חומש: פרק אמור, והוא אשה בבתולי' יקח (כ"א, י"ג) [א].

שגם בשעת נשואין להכהן גדול האשה צריכה להיות בתולה ולא מספיק בשעת אירוסין.

קידושין א': קע"ג.

שיטת הרמב"ם שכהן גדול עובר על העשה של בעולה רק אם קידש.

כתובות ב': שמ"ד (קטע אחרון).

שיטת הרשב"א שאע"פ שבעולת עצמו אסורה לכהן גדול מן התורה אבל היכא שעבר כהן גדול ונשא בעולת עצמו הרי הוא מותר לקיימה.

כתובות ב': שמ"ד (קטע ראשון).

שיטת ר"ת (ואולי גם רש"י) שבעולת עצמו אסורה לכהן גדול רק מדרבנן.

כתובות ב': שמ"ד (קטע ראשון).

בענין המחלוקת תנאים אם נבעלת שלא כדרכה אסורה לכהן גדול.

קידושין א': קע"ב (קטע אחרון).

בענין המחלוקת תנאים אם בוגרת אסורה לכהן גדול.

כתובות א': רנ"ט.

דברי הרא"ש שמוכת עץ בבשר בלא השיר בתולי' אסורה לכהן גדול, והאפשרות שהרשב"א חולק על זה.

כתובות א': רס"ב.

דברי רש"י שהמחלוקת אם קטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ נוגעת גם לכהן גדול.

כתובות א': רנ"ט.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם יש תנא שסובר שמוכת עץ מותרת לכהן גדול.

כתובות ב': של"ו סק"ג.

ח. קרבנותיו (אשם, משיח בע"ז, עולה ויורד)

ע"י עוד בערך קרבן פר כהן המשיח.

שכהן גדול מתחייב באשם.

הוריות: פ"ז.

הדרך שאפילו לפי רבנן שסוברים שהחיוב שעירה של משיח בעבודה זרה איירי בהעלם דבר, אבל מ"מ אין צריכים הוראה במקצת דבר אלא הרי הוא חייב אפילו על עקירת כל הגוף.

הוריות: פ"ח.

הדרך שגם רבי שסובר שהחיוב שעירה של משיח בעבודה זרה איירי בשגגת מעשה הרי הוא מודה שבשגגת הוראה צריכים שיעקור רק מקצת דבר.

הוריות: פ"ח (קטע "מיהו עיין").

הדרך שגם רבי שסובר שהחיוב שעירה של משיח בעבודה זרה איירי בשגגת מעשה הרי הוא מודה שה"ה שחייב פר כהן המשיח על שגגת הוראה בעבודה זרה במקצת דבר.

הוריות: פ"ח (קטע "גם י"ל").

הדרך שלפי רבי אע"פ שהחיוב שעירה של משיח בע"ז איירי בשגגת מעשה, אבל אין הכוונה שהוא נחשב לענין ע"ז כיחיד בעלמא, אלא גם בחיוב זה הרי הוא מתחייב בתורת משיח.

הוריות: פ"ט.

בענין היכא שעבד עבודה זרה קודם משיחתו וכן אחרי משיחתו בהעלם אחד.

הוריות: פ"ט (קטע "ונראה לימר").

בענין היכא שעבד עבודה זרה כשהי' הדיוט ונודע לו לאחר שנתמנה להיות כהן גדול האם זה נקרא שחטאו וידיעתו בשה.

הוריות: פ"ט (קטע "ונראה לימר").

דברי הירושלמי שהיכא שחטא בשמיעת קול או ביטוי שפתיים או טומאת מקדש וקדשיו ונודע לו לאחר שנתמנה הרי זה נקרא חטאו וידיעתו בשה כי גם משיח חייב בקרבן עולה ויורד.

הוריות: פ"ט (קטע "ועיין בירושלמי").

ט. מקריב אונן

שכהן גדול משלח קרבנו כשהוא אונן ודלא כשאר אונן.

זבחים ב': ע"ו.

סתירה בענין מאיזה פסוק ילפינן שכהן גדול מקריב אונן.

זבחים ב': ע"ז.

י. מרובה בגדים

ע"י לעיל בסק"ג.

המחלוקת בענין אם נהג הדין של מרובה בגדים בזמן שיש שמן המשחה.

הוריות: ק"ה (קטע "ולפי זה בודאי"), קל"ב.

יא. משוח שעבר

בענין מנלן כל עיקר הדין של משוח שעבר. הוריות: קט"ו.

דברי הקרן אורה שקדושת משוח שעבר שוה למשיח גמור.

הוריות: ע"ח (קטע אחרון), קט"ו (קטע "והנה אם נאמר כהנ"ל").

בענין אם נאמר דין של משוח שעבר גם במרובה בגדים או האם רק במשוח בשמן המשחה.

סנהדרין: קס"א (קטע אחרון).

הוריות: קט"ו (קטע "והנה אם נאמר שהדין").

דינו של משוח שעבר מחמת קרי, או שעבר מחמת מום, או שנסתלק בפה, לענין קרבן עולה ויורד.

הוריות: ק"ט.

הדרך שהיכא שעבר מחמת פסול, או משום שהראשון חזר לעבודתו, יש עליו עכשיו דין של משוח שעבר ומביא פר ואסור בכל הדברים שכהן גדול אסור בהם, אבל היכא שעבר מחמת שנסתלק בפה הרי הוא ככהן הדיוט לכל דבריו.

והדרך שהיכא שעבר מחמת פסול הרי הוא על מדריגה אחת עם זה שנסתלק בפה, אלא שגם היכא שנסתלק בפה הרי הוא אסור בכל הדברים שכ"ג אסור בהם, ואינו מסתלק אלא לענין הא לחוד שאינו כשר לעבודת כהן גדול, אבל היכא שנסתלק מחמת שהראשון חזר לעבודתו הרי הוא כשר מהתורה גם לעבודת כהן גדול ואינו פסול אלא מדרבנן משום איבה.

הוריות: קי"ד (קטע "והנה בדברינו" וקטע "אמנם להקרן אורה"), קט"ו (קטע ראשון).

יב. דינים שונים

בענין הדין שאם נפלה לפניו יבמה ונתמנה לכהן גדול לא יכנס: למה לא אמרינן הואיל ואישתרי האיסור של אשת אח אישתרי נמי האיסור של אלמנה לכהן גדול.

יבמות א': קנ"ח (קטע "וגם האחיעזר"), ק"ס (קטע "ועכ"פ").

גירסת הקרית ספר שכדי להלקות כהן גדול על עבירה שעבר צריכים פסק דין של ב"ד של ע"א.

סנהדרין: קנ"ט, קס"ב.

שיטת הרמב"ם בסה"מ שמה שכהן גדול אינו יוצא אחר המטה הרי זה דין תורה מהא דכתיב ומן המקדש לא יצא. ושיטתו בספר היד ושיטת הרמב"ן שהוא רק דין דרבנן (שמא מפני גדולתו לא ימנעוהו מלטמא ויעבור על הלאו של טומאה, וגם משום שטומאתו היא הפסד גדול לכלל

ישראל [רמב"ן]), ושהפסוק איירי במניח עבודה ויוצא.

סנהדרין: קס"ו, קס"ז.

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם בנוגע להלאו של ראשו לא יפרע, מהו השיעור של פריעה.

סנהדרין: קצ"ה.

גדרי כהן גדול מסתפר מערב שבת לערב שבת.

סנהדרין: קצ"ד (קטע אחרון), קצ"ה.

טעמים למה כהן גדול לובש בגדי כהונה (אע"פ שיש בהם כלאים) גם שלא בשעת עבודה.

חומש: פ' תצוה, ועשה בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"א.

כוזרי

ע"י בערך הכוזרי.

כופר

א. הגדר של כופר דמי ניזק

ב. יסוד הדין של תשלומי כופר: ממונא או כפרה או קנס, ודינים שמסתעפים מזה

ג. חיוב כופר בשור ובשאר אבות נזיקין

ד. חיוב דמים

ה. בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר

ו. כללי

א. הגדר של כופר דמי ניזק

בענין אם הכוונה ב"דמי ניזק" היא כפי שויו להמכר בשוק, או האם הכוונה היא כפי ערכו בפרשת ערכין.

כתובות ב': תקל"ז.

ב"ק א': נ"ז סק"ב בההערה השני' (קטע "והנה הרשב"א"), תקמ"ג.

ב. יסוד הדין של תשלומי כופר:

ממונא או כפרה או קנס, ודינים שמסתעפים מזה

בענין אם כופרא הוא ממונא או כפרה.

יבמות ג': צ"ט.

כתובות ב': רי"ז סק"א (קטע "א"), שע"ב (קטע "מיהו י"ל" ולהלן שם), תקל"ה.

ב"ק א': נ"ז, ס"א (קטע "ברם י"ל" ולהלן שם), קנ"ח, רט"ו, רט"ז סק"א, שמ"א, תקי"ד - תקט"ז.

ב"ק ב': ל"ח, שמ"ה סק"ג.

סנהדרין: ו' (קטע ראשון).

מכות: כ"ח (קטע "והרמב"ן), מ"ט - נ"ב.

חומש: פ' ראה, כי פתח תפתח את ירך לו (ט"ז, ח') [א] סק"א.

בענין אם כופרא כפרה פירושו הוא שעצם התשלומין הם חפצא של דבר המכפר כמו קרבן, או האם הם תשלומי הפסד בעלמא, רק שהסיבה למה התורה חייבה הרי זה משום שע"ז הרי הוא מתכפר. וכן בענין אם אדרבה, כופרא ממונא פירושו הוא שהם תשלומי הפסד, רק שהסיבה למה התורה חייבה הרי זה משום שע"ז הוא מתכפר, או האם הסיבה למה התורה חייבה אינה משום שע"ז הוא מתכפר, רק שאם הוא משלם הרי זה גם מכפר.

יבמות ג': צ"ט.

כתובות ב': שע"ב (קטע "מיהו י"ל" ולהלן שם), תקל"ה.

ב"ק א': נ"ז סק"א ובההערה השני' שם, ס"א (קטע "ברם י"ל").

ב"ק ב': ל"ח.

עוד בענין גדרי כופרא כפרה.

מכות: מ"ט, נ'.

דברי הירושלמי שכופר הוא קנס.

כתובות ב': תקל"ה.

ב"ק א': ס"א (קטע "ברם י"ל" ולהלן שם), רט"ז סק"א.

משמעות דברי תוס' בריש סנהדרין שכופר הוא קנס.

סנהדרין: ו' (קטע ראשון).

חומש: פר' ראה, פתח תפתח את ירך לו (ט"ו, ח') סק"א.

דברי הנ"י שהיכא שיש ספק אין מוציאין ממנו את הכופר אבל הוא עצמו חייב מד"ש לתת כדי להתכפר.

ב"ק א': תקי"ד, תקט"ו, תקט"ז.

דברי המ"מ שלפי הרמב"ם מכיון שכופרא כפרה, ספק כופר לחומרא.

כתובות ב': רי"ז סק"א (קטע "א").

חומש: פר' ראה, פתח תפתח את ירך לו (ט"ו, ח') [א] סק"א.

טעם לומר דהיכא דהוי ספק הרי הוא פטור מכופר בתורת ודאי.

ב"ק א': תקט"ו.

בענין אם סוברים שכופרא כפרה וכל חיובו הוא מדיני שמים ואין ב"ד ממשכנין עליו האם מהני תפיסה.

ב"ק א': נ"ז סק"א בההערה השלישית (קטע "גם יש לעיין").

בענין אם סוברים כופרא כפרה האם תם משלם חצי כופר לפי המ"ד שסובר שתם הוא בחזקת שימור או האם אמרינן שכיון שתם הוא בחזקת שימור אין בעל השור זקוק לשום כפרה.

ב"ק א': רט"ו.

לשון הרמב"ם ששלשים של עבד הם בגדר כופר.

ב"ק א': ס"א בההערה השלישית.

ג. חיוב כופר בשור ובשאר אבות נזיקין.

שיטת רש"י ששור פטור על כופר כשהרג ע"י כחו.

ב"ק א': מ"א (קטע "והנה לפי מה שכתבנו לפי" ולהלן שם).

שלא רק על נגיחה בקרנו, אלא גם על נגיפה בגופו, יש כופר.

ב"ק א': מ"א (קטע "והנה בזה").

שרובע אינו משלם את הכופר.

ב"ק א': תקי"י, תקי"א.

שגם לפי המ"ד שסובר כופרא כפרה הרי הוא משלם כופר על פי עצמו כמו לפי המ"ד שסובר כופרא ממונא.

כתובות ב': תקל"ה.

ב"ק א': רט"ז סק"א.

בענין אם מהני מחילה על כופר אם סוברים כופרא כפרה.

יבמות ג': צ"ט.

כתובות ב': שע"ב (קטע "מיהו י"ל" ולהלן שם).

ב"ק ב': ל"ח, שמ"ה סק"ג.

בענין אין ממשכנין על הכופר.

ב"ק א': נ"ז סק"א ובההערה השלישית, תקי"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ק"ב בההערה.

מכות: כ"ח (קטע "והרמב"ן"), מ"ט (ביאור ה').

הביאור של הר"י, ודברי הריטב"א, בהגדר של אין ממשכנין על הכופר.

מכות: נ"ב.

בענין הפסק של הרמב"ם שממשכנין על הכופר.

מכות: נ"א.

הביאור שלפי המ"ד שסובר שכופרא כפרה, גדר הצד של ממשכנין על הכופר אינו שהגב"ה הזאת נקראת גביית הכופר, שהרי אין כפרה בעל כרחו, אלא הרי זה כפשוטו לקיחת משכון כדי להבטיח שאח"כ ישלם את הכופר מדעתו.

מכות: נ"א.

דברי הגר"ח שמהמ"ד שסובר כופרא כפרה מוכח שיש איסור שלא לשמור שורו.

ב"ק א': א' סק"א.

דברי הקובץ ביאורים שכיון שכופרא כפרה מספיק בע"א כדי לחייבו כופר ואין צריכים ב' עדים כי יש לזה דין של איסור ולא של ממון.

כתובות ב': רי"ז סק"א (קטע "א").

ה. בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר

גדר הכלל שבזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר (בניגוד להכלל של כמיתת הבעלים כך מיתת השור).

ב"ק א': תקל"ט.

בענין בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר: שהכוונה היא שצריכים חיוב סקילה ממש על השור ע"י גמ"ד ולא מספיק בהגדת עדות.

ב"ק א': כ"ב, תקל"ט, תק"מ.

שכדי לקיים את התנאי של בזמן שהשור בסקילה מספיק אפילו אם אין לנו נאמנות שהוא מועד אלא יכול להיות שהוא רק תם ויש כאן רק סקילת תם (וחייב כופר כיון שהוא מודה שהי' מועד אבל אין הבעלים נאמנים לקבוע דיני סקילת מועד).

ב"ק א': תקמ"ד.

דברי תוס' שצריכים לדון כופר בכ"ג דיינים.

סנהדרין: קנ"ד.

שבשני שוורים של שני בני אדם שנגחו יחד והרגו, שני הבעלים פטורים בתורת ודאי מכופר, ואין זה דומה למאי דמיבעיא לן אם שור של שני שותפין שנגח חייב כופר.

ב"ק א': תקט"ז.

ו. כללי

בענין אם החיוב של כופר הוא מבעל השור ליורשי המת בדרך ישיר, או האם זה בתורת ירושה מהמת בקבר.

ב"ק א': תקל"ז (קטע ב"י" ולהלן שם).

דברי הרמב"ם והמאירי על היכא שהעידו על השור שהרג את הנפש והוזמו.

כתובות ב': תמ"ב (קטע "וע"ע בפ"כ שם").

מכות: נ"א.

בענין איך מייעדים לכופר.

ב"ק א': כ"ב.

בענין למה אדם שהרג פטור מכופר.

ב"ק א': נ"ז סק"א וסק"ב.

בענין אם אדם שהרג חייב כופר מדיני שמים.

ב"ק א': נ"ז סק"ב.

בענין המחלוקת בין הר"י והריב"א אם אמרינן קלב"מ על כופר.

יבמות ג': צ"ט (קטע "והנה מעתה" ולהלן שם).

כתובות ב': שע"ב (קטע "והנה מעתה" ולהלן שם).

ב"ק א': נ"ז סק"א.

ב"ק ב': ל"ח (קטע "והנה מעתה" ולהלן שם).

בענין מה שאש ובור פטורים מכופר.

ב"ק א': נ"ז סק"ב וסק"ג.

בענין כופר ברגל.

ב"ק א': ג' (קטע אחרון).

עוד בענין כופר ברגל: שיטת ר"ת בדף מ"ד ע"א בתר"ה הכא.

ב"ק א': כ"ט סק"א (קטע "מיהו מדברי תוס'"), שמ"ב.

בענין כופר על אבנו סכינו ומשאו שהרגו.

ב"ק א': ט"ו בהערה השלישית, ל"ז סק"ג, שמ"ב.

ד. חיוב דמים

שגם כשאין חיוב לשלם כופר יש חיוב לשלם דמים (ב"ק דף מ"ג ע"א).

ב"ק א': כ"ב (קטע "וי"ל דהיינו"), נ"ז סק"ב סק"ג סק"ד, שמ"א.

דברי הקצה"ח שדן אם אדם שהרג פטור מלשלם את התשלומין הנ"ל של דמים משום הדרשה של אם כופר יושת עליו "עליו ולא על אדם", או האם זה רק משום קלב"מ.

כתובות ב': תפ"ו סק"ב.

ב"ק א': נ"ז סק"ב סק"ג.

בענין החיוב דמים באש שהרג אדם.

ב"ק א': נ"ז סק"ד.

כופר הכל

עיי' בערך שבועה - כופר הכל.

כושן רשעתים

ביאור השם כושן רשעתים.

אבות: ל"ג בההערה השני'.

חומש: פר' לך לך, ואנשי סדם
רעים וחטאים לה' מאד (י"ג, י"ג)
(קטע "ולפ"ז").

כותי

בענין אם למ"ד כותים גירי אריות הן, הבא
על כותית קנאים פוגעים בו, או האם אין
פוגעין בו כי היו שם גם כאלו שנתגיירו
באמת.

כתובות ב': שכ"ב.

השיטה שהכוונה בגירי אריות היא שבאמת
היו גרים רק שעשו אותם כגוים כי לא
נתגיירו לשמה אלא מיראה.

כתובות ב': שכ"ג (קטע "והנה עיין
במגיני שלמה" ולהלן שם).

בענין אם עשו כותים כעכו"ם גם לקולא
(למ"ד גירי אמת הן דקי"ל שאח"כ נעשו
מומרים ועשאוים כגוים גמורים).

יבמות א': רפ"ד.

כחו כגופו

בענין אם כחו גבי רציחה הוא בגדר אב או
בגדר תולדה.

ב"ק א': מ"א (קטע "וי"ל").

בענין המחלוקת בין רש"י והרי"ף אם כחו
גבי אדם המזיק הוא בגדר אב או בגדר
תולדה.

ב"ק א': מ"א (קטע ראשון ולהלן
שם).

שיטת הראב"ד שאדם שהזיק באונס גמור
חייב על גופו ופטור על כחו.

ב"ק א': מ"א (קטע אחרון), מ"ב
סק"ה (קטע "ואפילו" וקטע
"וצ"ל").

בענין כח כחו, וכח שני, לענין רציחה,
נזיקין, גלות, ושחיטה.

ב"ק א': רנ"ג.

שיטת רש"י שאם השור הרג על ידי כחו
אין כופר.

ב"ק א': מ"א (קטע "והנה לפי מה
שכתבנו שמצד המציאות" וקטע
"והנה בזה").

כיבוד אב ואם

א. כללי

ב. כבוד ומורא

ג. מקלה

ד. ציורים שונים בענין כבוד ומורא

ה. "אתה ואמך חייבים בכבוד אביך"

ו. משל אב או משל בן

ז. לאחר מיתת האב

ח. שאשת איש פטורה מכיבוד אב

ט. מחילת האב

י. אביו רשע

יא. כיבוד אב ומצוה לעשות

יב. אבי אביו ואבי אמו

יג. בנו והוא רבו

יד. מלך

א. כללי

דברי החינוך שמשרשי מצות כיבוד אב הוא
שישכיל מזה שצריך להכיר טובה גם
להקב"ה.

קידושין ב': שס"ט (קטע "והנה
החינוך" וקטע "מיהו יתכן").

חומש: פר' תולדות, אחות נביות
(כ"ח, ט') סק"ב (קטע "מיהו יש
לבאר").

בענין אם חשיב בין אדם לחבירו או בין
אדם למקום.

בהמקומות הנ"ל.

בענין "למען יאריכון ימך".

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ט'
(קטע אחרון).

דברי האבן עזרא שגוי חייב לכבד את אביו ואת אמו כי כן הוא שיקול הדעת (ודברי רבינו נסים גאון שגוי חייב בכל המצות השכליות).

חומש: פר' נח, וימת תרח בחרן (י"א, ל"ב) סק"א (קטע "עוד יש ליישב"). פר' מקץ, ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם (מ"ב, ט') (קטע אחרון).

דברי הרמב"ם שגר נוהג מקצת כבוד באביו גוי.

חומש: פר' נח, וימת תרח בחרן (י"א, ל"ב) סק"א (קטע "מיהו עי ברמב"ם").

ב. כבוד ומורא

בענין אם המצוה של כיבוד אב הוא רק משום השם של אביו, או האם הוא גם משום שהעובדא שהוא אביו הרי זה מראה שהוא נחשב כלפיו אדם יותר מכבוד ממנו, וצריכים גם דבר זה כדי לחייבו בכבוד.

קידושין ב': ת' (קטע "והנה יש דרך").

שכבוד הוא ע"י קום ועשה, ומורא הוא ע"י שוא"ת.

יבמות א': צ"ח סק"א (קטע "ברם לכאורה"), קי"ט (קטע "והמקנה").

קידושין ב': שע"א (קטע ראשון), שע"ו (קטע "והנה עיין עוד").

ב"ק א': תקל"א (קטע "ועיין עוד בבמדבר").

סנהדרין: קצ"ג (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

אבות: ר"י (קטע "ומה שכתבנו").

חומש: פר' קדושים, מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (י"ט, ל"ב) [ב] (קטע "ומה שכתבנו" וקטע "ולפי דרכם"). פר' שופטים, שום תשים עליך מלך [ב] (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

דברי החרדים שעיקר כיבוד אב ואם הוא בלב (וגם זה הוא בגדר קום ועשה), דהיינו

"שידמה בלבו שהם גדולים ונכבדי ארץ, ושחייב לאהוב אותם.

קידושין ב': שע"ד, חלק ההערות דף ל"א הערה א'.

הסברא שגדר המצוה הוא שהתורה קבעה חוב של נתינת כבוד ומורא להאב, ולכן אין לזה גדר מצוה כלפי שמיא אלא גדר חיוב להאב, ולכן יכול האב למחול.

קידושין ב': שפ"ה (קטע אחרון), שצ"ד, שצ"ה סק"א, ת"י (קטע "מיהו נראה").

ע"ז: קי"ג.

אבות: קצ"ז.

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע אחרון).

בענין שאם אינו מקיים ציווי אביו (שאין להאב הנאה מגוף הדבר) הרי זה נחשב סותר את דבריו שהוא ממילי דמורא, והצד שקיום הציווי נחשב בגדר כבוד. (דברי ספר המקנה, והרמב"ן והרשב"א ביבמות, ורעק"א בתשובה ס"ח בענין זה).

יבמות א': צ"ח סק"א (קטע "ברם ראיתי"), קי"ח (קטע "ב" וקטע אחרון), קי"ט.

יבמות ב': ת"ט סק"ב (קטע "וכתב").

קידושין ב': שס"ז (קטע "ברם המקנה" ולהלן שם), שפ"ו סק"א, ת"ה סק"ב.

מעשה כם החידושי הרי"ם ובנו ר' אברהם מרדכי בקשר ל"סותר את דבריו".

שיחות: עמ' כ"ו, כ"ז.

הסברא שאם הוא עובר על מילי דמורא הרי זה מיקרי שהוא עובר על כיבוד, וביאורים בזה.

קידושין ב': שע"ו (קטע "גם י"ל" ולהלן שם).

חומש: פר' שופטים, שום תשים עליך מלך (י"ז, ט"ו) [ב] בהערה.

ג. מקלה

דברי רבינו יונה והחרדים שהיכא שהוא עובר על מילי דמורא הרי הוא נקרא גם בגדר מקלה.

יבמות א': צ"ח סק"א (קטע ראשון).

יבמות ב': ת"ט סק"ב (קטע "והנה רבינו יונה").

קידושין ב': שע"ה, שע"ו (קטע "והנה עיין עוד"), שפ"ב (קטע אחרון), שפ"ג.

חומש: פ' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ב (קטע "מיהו לכאורה").

בענין אם עוברים על מקלה אביו ואמו רק אם עושים מעשה או לכה"פ רמיזה, או האם אפילו אם הוא בז להם בלבד.

קידושין ב': שע"ה.

חומש: פ' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"א.

הדרך שהאיסור של מקלה הוא איסור כלפי שמיא.

קידושין ב': שפ"ה (קטע אחרון).

הוריות: קנ"ג (סוף קטע ראשון).

חומש: פ' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע אחרון).

הדרך שכדי להנצל מלצער או לבזות את אביו הרי הוא חייב לכו"ע אפילו משל בן.

קידושין ב': שע"א (קטע "והנה עיין ברמב"ם"), שפ"ב (קטע "והנה גם").

ד. ציורים שונים בענין כבוד ומורא

המחלוקת בין הט"ז והש"ך בענין אם מותר לסתור דבריו שלא בפניו, ודברי המחבר ש"אינו מכריעו" איירי רק בפניו.

קידושין ב': שע"ו (קטע "והנה לכאורה").

דברי הרמב"ם ש"לא יקראנו בשמו" הרי זה בכלל מילי דמורא ושנוהג אפילו לאחר מותו.

קידושין ב': שע"ו (קטע אחרון).

סנהדרין: קצ"ג (קטע "ולכאורה יש להוכיח").

חומש: פ' שופטים, שום תשים עליך מלך (י"ז, ט"ו) [ב] (קטע "ולכאורה יש להוכיח").

שכשאביו ער אין קפידא אם הבן מבקשו בדרך כבוד לזוז כדי שיוכל להגיע לאיזה חפץ שהוא צריך.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה י"א.

בענין איך מותר לתת להאב לחלק את היין בקידוש דהא אין זה כבודו למזוג להבנים.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה כ"ד.

בענין מאיזה גמ' מבואר שיש חיוב גמור לעמוד בפני אביו.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה כ"ז.

"אבא מארי" ולא "אבא מורי".

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה ל"ז.

בענין אם הוא חייב לומר "שלחוני בשביל אבא" היכא שנשמעים לו גם בגלל אביו אבל נשמעים לו יותר בגלל עצמו.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה ל"ג.

שאסור להבהיל את אביו פתאום בהודיעו איזו ידיעה וכדומה.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ב הערה ל"ו.

דברי הס"ח שאם אביו מבקש אוכל או משקה שמסוכן לו, לא ישמע לו. ודברי הברכי יוסף שאם אינו בגדר סכנה אלא שמזיק לו, ישמע לו.

קידושין ב': שע"ב סק"ד.

בענין אם מותר לו ללבוש מלבושי כבוד של אביו.

סנהדרין: קצ"א (קטע אחרון).

ע"ז: קי"ג (קטע אחרון).

חומש: פר' ויגש, ויזבח זבחים
לאלקי אביו יצחק (מ"ו, א') סק"ד.

ו. משל אב או משל בן

בענין משל אב ומשל בן.

קידושין ב': שע"ז - שפ"ב.

הסברא שאפילו למ"ד משל אב, חייב הבן להוציא הוצאות כדי שיוכל לקיים את חיובו לכבד את אביו משל אב, כגון להוציא הוצאות כדי להגיע אליו.

קידושין ב': שע"ח.

הסוברים שאפילו המ"ד שסובר משל אב הרי הוא מודה שאם כיבדו משל בן יש על זה שם של מצות כיבוד אב.

קידושין ב': שע"ח (קטע "וכן יש להוכיח"), שפ"ב (קטע "ועיין בכ"מ").

הקושיא שמכיון שהרי"ף והרמב"ם פוסקים משל אב למה הביאו שאם האב זרק את הארנקי של הבן לים אסור להכלימו.

קידושין ב': שפ"ב.

הקושיא דאם סוברים משל אב, ואין להאב כספים, אשר בכה"ג חייב הבן לתת לו משל בן, והבן נותן להאב את הממוץ שלו שמיועד לצדקה, למה אין זה נקרא שהבן פורע מצדקה את חיובו לכבד את אביו.

קידושין ב': ש"פ.

בענין היכא שאין להאב, דחייב הבן אפילו למ"ד משל אב, האם זה חיוב של צדקה או האם זה חיוב של כיבוד אב.

קידושין ב': שע"ז - ש"פ, שפ"ז.

דעות הפוסקים דאפילו אם הוי משום צדקה אבל הרי הוא צריך להקדים אביו לשאר עניים, וכן לתת לו הכל אע"פ שבעלמא עדיף לפזר בין כמה עניים.

קידושין ב': שפ"ז (קטע "והנה בהציור").

אבות: קס"ח (קטע "ובשו"ת").

חומש: פר' ראה, פתח תפתח את ירך לו (ט"ו, ח') [ב] (קטע "ובשו"ת").

בענין אם יש מצד כיבוד אב חיוב לקבור את אביו (מלבד המצוה של קבורה).

אבות: שמ"ח סק"ב.

חומש: פר' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט) (קטע "ועי' בפרשת ויחי").

כמה ספקות באם יש בדברים מסוימים משום כיבוד אב.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה כ"ב הערה כ"ג והערה כ"ו.

ה. "אתה ואמך חייבים בכבוד אביך"

בענין למה אמרין ש"אתה ואמך חייבים בכבוד אביך", הלא גם האב חייב לכבד את האם וכמו שאמרו "והמכבדה יותר מגופו", וא"כ נימא שאתה ואביך חייבים בכבוד אמך.

חומש: פר' לך לך, ויט אהלה (י"ב, ח').

בענין "אתה ואמך חייבים בכבוד אביך": בענין היכא שעבר ושמע לאמו האם יש בידו מיהא מצות כיבוד אם.

יבמות א': ק"ה (קטע "ולכאורה").

קידושין ב': (שס"ח קטע "ועכ"פ"), שס"ט (קטע "ולכאורה").

בענין אתה ואמך חייבים בכבוד אביך: בענין אם הכוונה היא שמשום כך אמו חייבת לוותר, או האם זה בגדר ראי' שכבוד אביו עדיף.

קידושין ב': ש"ע.

חומש: פר' ויגש, ויזבח זבחים
לאלקי אביו יצחק (מ"ו, א') סק"ד.

בענין אם אביו קודם לאמו גם לענין מילי דמורא.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה ז'.

ביאור הדין שאם נתגרשה אמו שניהם שקולים.

קידושין ב': ש"ע (קטע "ויש לעיין בכונת").

קידושין ב': שפ"א, שפ"ב (קטע
"וע"ע בלח"מ").

גדר הדין של העדפה.

קידושין ב': שע"ז, חלק ההערות
דף ל"ב הערה ז'.

ז. לאחר מיתת האב

בענין דברי התפארת ישראל שכל עיקר
החייב של כבוד ומורא לאחר מיתת האב
הוא מדרבנן, וראי' מרש"י לא כך.

קידושין ב': שע"ו (קטע "וע"ע
בתפארת ישראל").

הדעה הנ"ל שהחייב לכבדו לאחר מיתה
הרי הוא רק מדרבנן.

יבמות ב': ת"ט (קטע אחרון).

דברי התוס' ר"י הזקן שמילי דמורא אינם
נוהגים לאחר מיתת האב.

קידושין ב': שע"ו.

סנהדרין: קצ"ג (קטע "והנה עיין
בתוס' ר"י הזקן" ולהלן שם).

חומש: פר' שופטים, שום תשים
עליך מלך (י"ז, ט"ו) [ב] (קטע
"והנה עי' בתוס' ר"י הזקן" ולהלן
שם).

הסברא שארור מקלה שפיר נוהג גם לאחר
מיתה.

קידושין ב': שע"ו (קטע "והנה
עיין עוד").

סנהדרין: קצ"ג (קטע "ולכאורה")
ובהערה שם.

חומש: פר' שופטים, שום תשים
עליך מלך (י"ז, ט"ו) [ב] (קטע
"ולכאורה").

דברי רעק"א שלא שייך הענין של לעשות
לו נחת רוח לאחר מיתתו.

קידושין ב': שע"ו (קטע "וע"ע
ברעק"א").

ח. שאשה פנוי' חייבת בכיבוד אב ושאשת איש פטורה

בענין למה צריכים פסוק מיוחד לחייב
אשה

בענין כמה חייב הבן לתת כשאינן להאב,
וכן בענין אם הוא חייב לחזור על הפתחים.

קידושין ב': שפ"ז.

שיטת הטור בשם הרמ"ה שהבן חייב לחזור
על הפתחים רק אם יש להבן עצמו כדי
לאיתזוני לההוא יומא.

קידושין ב': שע"ט (קטע "והנה
הטור"), שפ"ז (קטע "ועוד
הזכיר").

הדרך שכדי להנצל מלצער או לבזות את
אביו הרי הוא חייב לכו"ע אפילו משל בן.

קידושין ב': שע"א (קטע "והנה
עיין ברמב"ם"), שפ"ב (קטע
"והנה גם").

בענין אם המ"ד שסובר משל בן סובר כן
אפילו כשיש להאב (והרי כשאינן לו להאב
יש אומרים שלכו"ע חייב הבן משל בן
מדין כיבוד אב).

קידושין ב': שע"ז.

בענין למה אם סוברים משל בן אין הבן
רשאי להכלים את אביו אם האב זורק את
ארנקי של הבן הלא הוי בגדר העדפה, וכן
הרי זה דומה לציור שיש להאב שלכאורה
לא אמרינן בכה"ג משל בן.

קידושין ב': שפ"ב.

דברי הר"י שאפילו למ"ד משל בן אין הבן
חייב להוציא הוצאות היכא שאין להאב
הנאה מגוף הממון שהוציא הבן.

קידושין ב': שע"ח (קטע "ותוס'
כאן").

דברי רעק"א שאם יש לפניו כיבוד אם משל
אם וכיבוד אב משל בן רשאי הוא להקדים
את אביו אע"פ שפוסקים משל אב.

קידושין ב': שע"ח (קטע "וכן יש
להוכיח").

ביאור הדין שאם זרק האב ארנקי או קרע
בגדי הבן או מכהו, שלא יכלימנו: האם
איירי לפני המעשה, או לאחר המעשה.

קידושין ב': שע"א, שפ"א, שפ"ב.

השיטות בענין אם מותר להבן לתבוע את
אביו לדין על זה שזרק את הארנקי שלו
לים.

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה
אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד.
בענין אם האב יכול לחזור בו אחרי שכבר
מחל.

כתובות ב': תקכ"ז (קטע "ועי'
בשו"ת" וקטע "ולכאורה נראה").
קידושין ב': שפ"ה (קטע "ועי'
בשו"ת" וקטע "ולכאורה נראה").
חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה
אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע
"ועי' בשו"ת" וקטע "ולכאורה
נראה").

הדרך שאב שמחל על כבודו כבודו מחול
משום שהדין כבוד הוא חיוב אישי
להגברא, דהיינו לאביו, ואינו חיוב כלפי
שמיא או חיוב לכבד מעלה מופשטת
מסוימת.

קידושין ב': שפ"ה (קטע אחרון),
שצ"ד, שצ"ה סק"א, ת"י (קטע
"מיהו נראה").

סנהדרין: קע"א סק"א.

ע"ז: קי"ג.

הוריות: קנ"ג (קטע ראשון).

חומש: פר' אמור, (וקדשתו וגו'
קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"א.

בענין שיש מצוה לכבדו גם אחרי שמחל.

כתובות ב': תקכ"ז (קטע "מיהו יש
לעיין"), תקכ"ח (קטע "והנה
דברי").

קידושין ב': שפ"ה (קטע "מיהו
לכאורה" וקטע "ולכאורה נראה"),
שצ"א (קטע אחרון).

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה
אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע
"מיהו לכאורה" וקטע "ולכאורה")
סק"ה.

דברי הספר חסידים שהא דאמרינן כבודו
מחול הרי זה רק מדיני אדם אבל לא מדיני
שמים.

כתובות ב': תקכ"ז (קטע "מיהו יש
לעיין"), תקכ"ח (וחילוקי החיד"א
בענין זה).

בכיבוד אב הלא גם בלא פסוק מיוחד הרי
הן צריכות להיות חייבות שהרי כיבוד אב
הוא מצות עשה שלא הזמן גרמא.

קידושין ב': חלק הערות דף כ"ט
הערה י'.

בענין הא דאשת איש פטורה מכיבוד אב
משום ש"אין סיפק בידה לעשות", האם זה
משום כבוד בעלה או משום שהיא חייבת
לו מלאכות.

כתובות א': ק"ט.

בענין "אשה אין סיפק בידה לעשות" -
"נתגרשה שניהם שוים" (פשיטא).

קידושין ב': שס"ו.

בענין "אשה אין סיפק בידה לעשות":
הקושיא דהא המיעוט על אשה כתיב גבי
מורא והרי הדברים של מורא שפיר סיפק
בידה שלא לעשות.

קידושין ב': שס"ז, ת"ה סק"ב.

בענין "אשה אין סיפק בידה לעשות":
הדרך שמתעם זה פטרה אותה התורה בימי
נישואי אפילו בציור שאינה צריכה אז
לעסוק בצרכי בעלה.

קידושין ב': שס"ו (קטע "וי"ל
שבין"), ת"ה סק"א.

בענין אם הא דאשת איש פטורה מכיבוד
אב משום ש"אין סיפק בידה לעשות", האם
זה משום כבוד בעלה או משום שהיא
חייבת לו מלאכות.

כתובות א': ק"ט.

ט. מחילת האב

בענין אם מחילה מועילה משום שרצונו של
אדם הוא כבודו, או האם היא מועילה
משום שהאב מוחל להבן את מה שהוא
משועבד לו ומחילה הרי מהני על שיעבוד,
או האם היא מועילה משום דהוי בגדר
הריני כאילו התקבלתי, או האם היא
מועילה משום שהיכא שאין האב מקפיד
לא ציוותה התורה.

כתובות ב': תקכ"ז.

קידושין ב': שפ"ה.

מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ב ולהלן שם.

דברי הספר חסידים שטוב להאב למחול להבן בנוגע לדברי שימוש שבתוך הבית כי אי אפשר שלא ישל הבן בכיבוד אב.

קידושין ב': שצ"א.

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ה.

הדרך שלא שייך לומר שרצונו של אדם הוא כבודו אלא כשהאב עושה לעצמו אבל לא כשהוא מצוה להבן לעשות לו.

כתובות ב': תקכ"ז (קטע "וי"ל שרצונו").

קידושין ב': שפ"ה (קטע "וי"ל שרצונו"), (שצ"ב).

אבות: מ"ב בהערה.

חומש: פר' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ח') בהערה האחרונה. פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע "וי"ל שרצונו").

הדרך שלא שייך לומר רצונו של אדם הוא כבודו אלא כשיש תועלת להאב מזה.

כתובות ב': תקכ"ז (קטע "א"נ י"ל").

קידושין ב': שפ"ה (קטע "א"נ י"ל"), (שצ"ב).

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע "א"נ י"ל דלא שייך").

הדרך שרצונו של אדם הוא כבודו אינו דחשיב ממש כבוד חיובי להאב, אלא הכוונה היא רק דלא חשיב אי כבוד להאב.

כתובות ב': תקכ"ז (קטע "וי"ל שרצונו").

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע "וי"ל שרצונו").

בענין ההיתר של בן להסב בליל פסח לפני אביו.

יבמות א': צ"ח סק"ב.

קידושין ב': שפ"ה (קטע "מיהו לכאורה" וקטע "ולכאורה נראה"), שצ"א (וחילוקי החיד"א בענין זה).

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ד (קטע "מיהו לכאורה" סק"ה (וחילוקי החיד"א בענין זה)).

בענין אם מהני מחילה על מילי דמורא.

קידושין ב': שפ"ג, ת"י (קטע אחרון).

חומש: פר' כי תבוא, ארור מקלה אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ב.

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שאב יכול למחול על כבודו אבל על בזיונות לא מהני מחילה.

יבמות א': צ"ח סק"ב (קטע "ובאמת").

יבמות ב': תרנ"ט סק"ב (קטע "גם י"ל שלעולם"), תרצ"ה סק"א (קטע "ובאמת").

כתובות א': תכ"ב.

כתובות ב': תקכ"ח (קטע "מיהו אולי").

קידושין ב': שע"ב סק"א, שפ"ג, (שפ"ד), (שפ"ה), שצ"א (קטע "מיהו אולי"), שצ"ה סק"א, שצ"ו (קטע "ברם אולי"), חלק ההערות דף ל"ג הערה י"ט.

קידושין ד': שי"א בהערה.

ב"ב א': י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

סנהדרין: מ' (קטע "גם י"ל שבתוך"), קע"א סק"א (קטע אחרון), קע"ה (קטע "ברם אולי").

הוריות: ק"ה (קטע "ברם אולי"), קנ"ג (קטע ראשון).

אבות: ר"ח (קטע אחרון).

חומש: פר' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"א ולהלן שם. פר' כי תבוא, ארור

קידושין ב': שפ"ג (קטע אחרון).
חומש: פ' כי תבוא, ארור מקלה
אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ב (קטע
אחרון).

בענין הא דאסור לקבל שימוש מאביו בן
תורה כי חלשה דעתו.

קידושין ב': שע"ב, שצ"ב (ובענין
היכא שהאב עושה כן לשמחת
הילולא וגלוי לכל שהאב עולה על
הבן).

אבות: מ"ב בהערה.

בענין להוציא קוץ מבשר אביו.

קידושין ב': שפ"ד.

חומש: פ' כי תבוא, ארור מקלה
אביו ואמו (כ"ז, ט"ז) סק"ג.

י. אביו רשע

בענין כיבוד אב כלפי אביו רשע: שיטת
הרמב"ם שחייב בכבוד אביו רשע, ושיטת
הטור שפטור.

יבמות א': קי"ג (קטע אחרון).

יבמות ב': ת"ט.

קידושין ב': שע"א, שפ"ו סק"א
(קטע ראשון), חלק ההערות דף
ל"ב הערה ס"ז.

ב"ק ב': רע"ד.

סנהדרין: קפ"ג, שי"ב.

אבות: רכ"א.

חומש: פ' נח, וימת תרח בחרן
(י"א, ל"ב) סק"ב.

בענין אם מודה הרמב"ם באפיקורס ורשע
גמור.

יבמות א': קי"ג (קטע אחרון).

סנהדרין: קפ"ג סק"א (קטע "מיהו
ראיתי" ולהלן שם, סק"ב (קטע
"ודע"), סק"ג, סק"ד.

אבות: רכ"א סק"א בהערה
הרביעית ולהלן ביתר ההערות שם.

חומש: פ' נח, וימת תרח בחרן
(י"א, ל"ב) סק"ב.

בענין אם הרמב"ם מחייב לכבד אביו רשע
רק מדרבנן.

סנהדרין: קפ"ג סק"א (קטע "והנה
אם נאמר"), סק"ב.

אבות: רכ"א סק"א בהערה
הרביעית, סק"ב, סק"ג בהערה.

בענין אם הרמב"ם מודה שלאחר מיתתו
פטור מלכבד אביו רשע.

סנהדרין: קפ"ג סק"ב, סק"ד.

אבות: רכ"א סק"ב, סק"ד.

שגם הטור מודה שאסור לבזותו, ובענין אם
זה איסור דאורייתא או דרבנן.

סנהדרין: קפ"ג סק"א, סק"ב.

אבות: רכ"א סק"א, סק"ב.

שיטת תוס' והריטב"א שמותר לבזותו.

סנהדרין: קפ"ג סק"ב.

אבות: רכ"א סק"ב.

סברת הכנסת יחזקאל והפ"י (והתוס'
הרא"ש) שאפילו אם אדם חייב לכבד אביו
רשע אבל אינו חייב לקיים ציווי באותו
דבר שהוא רשע בו, כגון אם הוא מצווה
לא לקיים מצוה מסוימת, אפילו אם היא
מצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים.

יבמות א': קי"ג (קטע אחרון).

קידושין ב': שפ"ו סק"א.

הקושיא למה צריכים פסוק למעט שלא
ישמע לאביו כשאומר לו לעבור עבירה
תיפוק לי' משום שאביו אינו בגדר עושה
מעשה עמך (ולפי הטור גם בשאר דברים
אינו חייב לשמוע לו), ותירוצים על זה.

יבמות א': ק', קי"ד, קי"ט (קטע
"והנה לעיל").

קידושין ב': שס"ט (קטע "והנה
כבר הקשו" ולהלן שם), שפ"ו
סק"ב.

יא. כיבוד אב ומצוה לעשות

בענין "אבא אומר השקיני מים ומצוה
לעשות".

יבמות א': צ"ט, ק"ה, (קט"ו,
קי"ט).

קידושין ב': שפ"ח - ש"צ.

חומש: פ' נח, וימת תרח בחרן
(י"א, ל"ב) סק"ד.

בענין היכא שעבר ושמע לאביו ולא עשה את המצוה, האם יש בידו מיהא מצות כיבוד אב.

יבמות א': ק"ה (קטע "ולכאורה"), ק"ו (קטע "והנה הקובץ"), ק"ז.

קידושין ב': שס"ח (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם), שס"ט (קטע "ולכאורה").

יב. אבי אביו ואבי אמו

המחלוקת אם חייב לכבד את אבי אביו ואת אבי אמו, ובענין מה הוא חייב לעשות להם לפי המחייבים.

קידושין ב': ש"ע (קטע "והנה בסי" ר"מ" ולהלן שם).

קידושין ד': ש"א.

חומש: פר' ויגש, ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק (מ"ו, א') סק"א סק"ג.

הדרך שכתב הגר"א שחייב אדם לכבד את אבי אביו אבל לא את אבי אמו.

קידושין ב': ש"ע בהערה.

קידושין ד': ש"א.

חומש: פר' ויגש, ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק (מ"ו, א') סק"ג.

בענין אם טעם החיוב לכבד אבי אביו הוא משום שיש בזה כבוד לאביו, או האם הוא חיוב עצמי.

קידושין ב': ש"ע בהערה.

חומש: פר' ויגש, ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק (מ"ו, א') סק"ב ולהלן שם.

יג. בנו והוא רבו

בענין שאלת הגמ' בכנו שהוא רבו של האב, האם הבן חייב לעמוד בפני אב. ובענין מה יהי' בכנו ואינו רבו מובהק של האב אבל הוא רבו שאינו מובהק, או סתם חכם שהוא ותר גדול ממנו.

קידושין ב': שצ"ח (קטע "והנה עיין לקמן"), שצ"ט (קטע "ועתה"), חלק ההערות דף ל"ג הערה ל"א.

הרעות שהיכא שהמצוה אינה יכולה להעשות ע"י אחרים, אבל הוא עצמו יכול לעשות אותה אח"כ, הרי זה כמו היכא שאפשר להעשות ע"י אחרים.

יבמות א': צ"ט.

קידושין ב': שפ"ח.

אבות: נ"ז סק"א.

השיטה שאם כבר התחיל בכבוד אביו לא יפסיק אפילו למצוה שאי אפשר להעשות ע"י אחרים כי עוסק במצוה פטור מן המצוה.

יבמות א': קט"ו.

קידושין ב': שפ"ט (קטע "והנה בספר" וקטע "ולפי הנ"ל").

סנהדרין: ס"ג בהערה השני'.

חומש: פר' נח, וימת תרח בחרן (י"א, ל"ב) סק"ד. פר' תולדות, אחות נביות (כ"ח ט') סק"ב (קטע "ונראה לבאר" ולהלן שם). (פר' בא, בא אל פרעה [י', א'] (קטע "ושמעתי").

בענין אם במצוה שאפשר להעשות ע"י אחרים הרי הוא חייב בדוקא לעסוק בכבוד אביו, או האם הוא יכול גם לעשות את המצוה.

קידושין ב': ש"צ.

דברי הרמ"א בשם המהרי"ק שאינו חייב לשמוע לאביו אם הוא אוסר עליו לעשות את השידוך שהוא רוצה.

יבמות א': קי"ט (קטע "עוד מבואר").

קידושין ב': שס"ז.

"גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם": בענין למה פרטו במיוחד תלמוד תורה, הלא כן הוא בכל מצוה שאי אפשר להעשות ע"י אחרים.

חומש: פר' תולדות, אחות נביות (כ"ח ט') סק"ב.

בענין "אתה ואבין חייבים בכבוד המקום".

יבמות א': ק"ה, ק"ו, ק"ז.

קידושין ב': שס"ח, שס"ט.

עוד בענין שאלת הגמ' הנ"ל בכך שהוא רבו של האב, מהו לעמוד בפני אביו: האם הספק היא רק בקשר לקימה משום שהבן הוא בגדר זקן ואינו לפי כבודו לעשות מעשה כזה, אבל אכתי חייב הבן בכיבוד אב בדברים שאינם פחיתות כבוד בשבילו, או האם הספק הוא על כל עיקר החיוב של כיבוד אב.

קידושין ב': ת'.

עוד בענין בנו והוא רבו מהו לעמוד מפני אביו.

אבות: ר"ו.

בענין מה ששמואל אמר לרב יהודה לעמוד בפני רב יחזקאל אביו כי הוא בעל מעשים, האם הכוונה היא שסיבה זו גורמת שחייב משום כבוד אב, או האם זה בגדר חיוב מיוחד של עמידה בפני בעל מעשים.

קידושין ב': ת'.

יד. מלך

בענין אם מלך חייב לכבד את אביו.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ל'.

סנהדרין: קע"ז (קטע "מיהו העירוני").

הוריות: ק"ד.

אבות: שמ"ח סק"ב.

חומש: פרי' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט).

בענין אם אביו של המלך חייב לכבד את בנו המלך.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ל"ו.

חומש: פרי' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט) (קטע אחרון).

כיבוש

בענין החזקה של כיבוש מלחמה, עי' בערך שבאי.

בענין אם בשביל כיבוש יחיד שמי' כיבוש מספיק בעצם הכיבוש, או האם צריכים גם

אמירה שתהא שייכת לכל ישראל, או האם צריכים גם קידוש בפה.

גיטין: פרק המביא גט רכ"ח.

בענין אם בשביל כיבוש יחיד שמי' כיבוש צריכים שיר ושתי תודות.

גיטין: פרק המביא גט רל"ב.

בענין הגדר של כיבוש יחיד ומה הוא הדבר שגורם שאינו נחשב כיבוש רבים: דעת רש"י מפני שהיחיד כובש לעצמו, ודעת תוס' מפני שנכבש לפני שכבשו את כל ארץ ישראל, וסתירה בדברי הרמב"ם בענין זה.

גיטין: פרק המביא גט רל"ב - רל"ד.

ב"מ: פרק אלו מציאות כ"ו (קטע "ובדבר אברהם").

סנהדרין: קפ"א* בההערה השלישית.

דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' תרומות ה"ג שלכיבוש רבים צריכים סנהדרין הגדולה, ואילו בה"ב הזכיר דעת רוב ישראל. והדרך שמה שצריכים סנהדרין אין זה בתורת ב"ד אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל כלל ישראל.

גיטין: פרק המביא גט רל"ג.

שהמ"ד שסובר כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש סובר כן גם בתוך הגבולים של א"י היכא שעשו על דרך כיבוש יחיד ולא על דרך כיבוש רבים.

גיטין: פרק המביא גט רל"ג.

הקושיא שאפילו אם כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש ושלכן לא נתקדשה סוריא בעת כיבושה, אבל למה לא נתקדשה ע"י שגם אחרי שכבשו את יתר ארץ ישראל הרי ישבו בסוריא וגם זה מיקרי כיבוש.

גיטין: פרק המביא גט רל"ב, רל"ד (קטע "וע"ע בדבר אברהם").

בענין היכא שנכנסו לארץ העמים על מנת לכבוש, האם כל מקום שדורכים שם ונעשה תחת שליטתם מיקרי כיבוש אע"פ שעוד לא ערכו את המלחמה.

סנהדרין: קפ"ט סק"ג.

כיסוי הדם

בענין הדין שאם אין לו עפר לכסות את הדם לא ישחוט.

יבמות א': פ"ו בהערה.

יבמות ג': קט"ז בהערה.

חומש: פרי' שלח, ועשו להם ציצת (ט"ו, ל"ח) [ב] בהערה.

פסקו של הרמב"ם שהשוחט חולין בעזרה פטור מכיסוי הדם.

כתובות ב': תס"ו.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה כ'.

בענין כיסוי הדם בעפר עיר הנידחת.

נדרים: פרק ואלו מותרין ד' סק"ג.

כיסוי הראש

בענין אם כיסוי הראש הוא מעיקר הדין או משום מדת חסידות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"א.

הסוברים שבשעה שמזכיר שם שמים או כשהוא נכנס לבית הכנסת הרי זה מעיקר הדין.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"א (קטע "והמחצית השקל") סק"ב.

בענין אם סגי בהנחת ידו על ראשו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ג.

בענין אם סגי בפאה נכרית.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ח.

בענין כיסוי הראש בשעת לבישת טלית.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ד.

בענין כיסוי הראש בשעה שהוא מהלך, ובשעה שהוא עומד על מקומו, ובשעה שהוא רוכב על בהמה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ה.

כיסוי הראש בשעה שהוא ישן.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ו.

בענין השיעור של ארבע אמות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ז.

בענין אם יש בגילוי הראש משום בחוקותיהם לא תלכו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"ט.

בענין כמה מהראש צריכים לכסות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"י.

בענין אם צריכים לכסות ראשם של ילדים וילדות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"יא.

בענין כיסוי הראש בשעה שעוסק בספורט, ובתוך בריכה או מקוה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"יב.

המלה ירמולקע.

ליקוטי הלכות ומנהגים: א' סק"יג.

כישוף

בענין אם אפשר להרע לאדם ע"י כישוף אפילו אם לא נגזר עליו.

כתובות ב': שני"ו סק"יח.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ח' סק"יח.

אבות: פ"א סק"יח.

חומש: פרי' וישב, "וישמע ראובן ויצילהו מידם" (ל"ז, כ"א) סק"יח.

שמותר ללמוד כישוף ממכשף כדי להבין ולהורות.

אבות: קע"ג.

דחשיב חידוש גדול לחייב מכשף סקילה שהיא החמורה מכל המיתות.

יבמות א': נ"ב.

כל דאלים גבר

א. טעם הדבר למה לומר כל דאלים גבר

ב. בענין כחו של התוקף, ובענין אם מהני תקיפה בחזרה

ג. ציורים שלא אמרינן בהם כל דאלים גבר

ד. כל דאלים גבר לעומת יחלוקו, יהא מונח, ושודא דדייני

ה. מפקינן

א. טעם הדבר למה לומר כל דאלים גבר

הצד שכל דאלים גבר הוא בגדר בירור שהוא שלו כי נקטינן שהבעלים האמתי

ימסור נפשו יותר מחבירו, והצד שכל דאלים גבר הרי הוא בגדר סילוק ב"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ו', ז, ט', י' (קטע "והנה הסברא" ולהלן שם), י"ב (קטע "ואולי"), י"ג סק"ב, י"ח סק"א, י"ח*, י"ט סק"א (קטע "ועכשיו נבאר" ולהלן שם), כ"ב, רנ"ז סק"א.

ב"ב א': ח' סק"ח.

ב"ב ב': של"א סק"ג, ש"ע (קטע "והנה הריטב"א"), שצ"ב סק"א סק"ב, שצ"ב* סק"א, שצ"ט סק"ג.

הדרך בדעת הרמב"ם שיסוד הדין של כד"ג הוא שהגובר נעשה בגדר מוחזק ושוב על השני להביא ראיה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ב סק"ג.

ב"ב ב': שצ"ב סק"ג.

ב. בענין כחו של התוקף, ובענין אם מהני תקיפה בחזרה

בענין אם הגובר יכול לקדש בו אשה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ז'.

דברי הרא"ש שבכל דאלים גבר רק הגובר הראשון זוכה, ואי אפשר לתקוף בחזרה ממנו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ז', כ"ב סק"א סק"ג, רנ"ז סק"א, רס"ו.

ב"ב ב': שצ"ב.

דברי האמרי בינה שבקרקע יכולים לתפוס בחזרה אבל לא במטלטלין.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רנ"ז סק"א.

דברי תוס' שאם התוקף הראשון הקדישו, שוב אין השני יכול לתקוף בחזרה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רנ"ז סק"ב.

בענין "הקדישה ולא תקפה": לפי הצד שההקדש חל, האם יכול השני לתקוף.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רנ"ח.

בענין היכא שגבר הראשון, האם מעתה

צריך השני להביא שני עדים או האם סגי גם אם יביא עד אחד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ב סק"ב סק"ג.

ב"ב ב': שצ"ב סק"ב סק"ג.

ג. ציורים שלא אמרינן בהם כל דאלים גבר

בענין שלא אמרינן כל דאלים גבר היכא שיש דררא דממונא.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז (קטע "מיהו יש להעיר" ולהלן שם), י"ח סק"א, י"ט סק"א (קטע "ועכשיו נבאר"), רס"ז סק"ג, שט"ז סק"א.

ב"ב א': ח' סק"ב, י"ד.

ב"ב ב': שצ"ט.

שיטת תוס' שהיכא שהם מוחזקין לא אמרינן כד"ג: האם סגי לזה בסתם מוחזקות או האם צריכים דוקא את האנן סהדי של כל מה שתחת יד אדם שלו הוא.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י', י"ז (קטע ראשון) ובהערה שם, כ"ג סק"א (קטע אחרון).

ב"ב ב': שצ"ט סק"א (קטע "ברם לכאורה").

בענין אם אומרים כד"ג היכא ששניהם יושבים בתוך קרקע וטוענים עלי'.

ב"מ, פרק שנים אוחזין י"ח*.

הדרך שלפי סומכוס לא שייך לומר כל דאלים גבר.

כתובות ב': ס"ט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז (קטע "מיהו י"ל").

בענין כל דאלים גבר במקום תרי ותרי.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ז סק"ג.

ב"ב ב': של"א סק"ג.

ד. כל דאלים גבר לעומת יחלוקו, יהא מונח, ושודא דדייני

שיטות רש"י ותוס' בענין מתי אומרים יחלוקו, יהא מונח, וכד"ג.

ב"מ: פרק שנים אוחזין א' סק"ט
סק"י סקי"א, ט', י', י"ג סק"ב,
י"ט סק"א סק"ב, כ', כ"ג סק"א,
שט"ז.

(ב"ב א': ח' סק"ה.)

ב"ב ב': שצ"ג סק"ג, שצ"ד.

שיטת הריב"א בענין הנ"ל.

ב"מ: פרק שנים אוחזין א' סק"ט
סק"י (סקי"א), י"ט סק"א (קטע
"ברם לפי") סק"ב, כ', מ"ח (קטע
אחרון), ס"ה.

ב"ב ב': שצ"ד.

דרכו של התוס' הרא"ש בהנ"ל.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ט סק"ד.

שיטת תוס' שעדיף לומר כד"ג מלומר את
היחלוקו של ספקות, והטעמים למה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט'.

בענין למה באר"ב (בב"ב דף ל"ד ע"ב)
אמרינן כד"ג ולא יהא מונח.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ג סק"ב,
כ' סק"א (קטע "מיהו צ"ע").

בענין אם עדיף לומר שודא או כל דאלימ
גבר.

ב"ב ב': שצ"ו סק"א סק"ב.

ה. מפקינן

קושיא על המ"ד שסובר מפקינן: דכיון
שב"ד תפסו הו"ל כאילו שני הבעלי דינין
מוחזקין (כמו במנה שלישי) והדין צריך
להיות יחלוקו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ב (קטע
"שו"ר בחידושי הרי"ם").

דברי הנחלת דוד שהמ"ד שסובר מפקינן
סובר כן רק היכא שב"ד תפסו על מנת
להוציא מתחת ידם אם לא יביא ראיה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ' סק"א
(קטע "ותי").

בענין אם המ"ד שסובר לא מפקינן, מודה
שמפקינן לומר יחלוקו או האם לא מפקינן
לומר יחלוקו כמו שלא מפקינן לומר כל
דאלימ גבר.

ב"מ: פרק שנים אוחזין א' סק"י,
שט"ז סק"ב (קטע "גם י"ל" ולהלן
שם).

כל העומד וכו'

בענין אם "כל העומד לעשות כעשוי דמי"
פירושו הוא שנחשב כאילו הדבר כבר
נעשה, או האם פירושו הוא שמספיק בזה
שעומד להעשות.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ק"ה.

בענין כל העומד ליבצר וליגזז לענין
שבועה, מעילה, כותב נכסיו לבנו, גביית
בעל חוב, וטומאת מת.

ב"ק א': תשכ"ט.

סנהדרין: קי"ט.

שלענין להחשב מיגו להחזיק אמרינן כל
העומד לגבות כגבוי דמי.

ב"ב ב': שנ"ח (קטע "ברם").

שלא מהני הכלל הנ"ל כדי להחיל שם של
אוכל.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ק"ד.

בענין אם אמרינן כן יותר מפעם אחת, ועוד
גדרים בענין כל העומד.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה צ', ק,
ק"ג, ק"ד.

בענין למה אין ראיה מכל העומד לשרוף
כשרוף דמי דאמרינן בתר מעיקרא אזלינן
(בב"ק דף י"ז ע"ב).

ב"ק א': רנ"ב סק"ד.

כלאים

בענין כלאים בציצית, עי' בערך ציצית -
כלאים בציצית.

בענין כלאים בבגדי כהונה, עי' בערך בגדי
כהונה - כלאים בבגדי כהונה.

א. כלאי הכרם וזרעים

ב. צמר ופשתים

א. כלאי הכרם וזרעים

דברי תוס' שאע"פ שהעושה כלאים עובר

על לא תשיג גבול, אבל אין לוקין משום משיג גבול, כי כיון שאין לוקין על הציור של משיג גבול קרקע כי זה ניתק לעשה, ה"ה שאין לוקין על הציור של כלאים. אע"פ שאינו ניתק לעשה.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" א' סק"א סק"ב סק"ג סק"ד.

בענין מתי התחיל הציורי על כלאים.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ז הערה ל' (קטע אחרון).

בענין אם הדבר האוסר הוא הערוב המקורי, רק שאינו אוסר עד שיוסיף מאתים, או האם ההוספה של מאתים מיקרי הדבר האוסר.

ב"ב א': ט"ו סק"ג בההערה השני'.

שיטת הראשונים בענין אם בשביל האיסור של כלאים בענין גם יניקה למטה וגם שיהי' מעורב למעלה, או האם סגי באחד מהם.

ב"ב א': קע"א סק"ב, קפ"ט סק"א.

בענין אם שרשים בשרשים נקרא הרכבה.

ב"ב א': קפ"ט סק"ב.

דברי תוס' שכלאים חשיב היזק ניכר כי התעורבות ניכרת.

ב"ב א': י"ז סק"א.

בענין למה מיקרי כלאים היזק ניכר הלא יאושו אינו ניכר.

ב"ב א': י"ז סק"א ובההערה השני' שם.

"מחיצת הכרם שנפרצה, אומר לו גזור וכו'": שיטת הראשונים בענין למה בעל הכרם חייב יותר מבעל הזרעים.

ב"ב א': ט"ו.

מחלוקת בענין למה הציור של מחיצת הכרם שנפרצה מיקרי ציור של גרמי: האם זה משום דחשיב שהכרם הזיק להזרעים בדרך גרמי (וגרמי דבהמתו חייב), או האם מיקרי שהכרם הזיק בדרך מזיק בידים רק שאין בעל הכרם חייב משום ממונו המזיק

כי צריכים גם את יאושו ולכן חיובו הוא משום גרמי דאדם המזיק.

ב"ב א': ט"ו סק"ג ולהלן שם, י"ז סק"ב.

בענין למה במחיצת הכרם שנפרצה צריכים להתרות בו לגדור ובלי התראה אינו חייב לשלם, האם זה רק בשביל החיוב תשלומין או האם בלי זה אינו נעשה כלאים.

ב"ב א': ט"ז.

ב. צמר ופשתים

שיטת הרמב"ם שכלאים הוא ע"י ב' תכיפות, ושיטת הרא"ש שצריכים שגם יקשור.

יבמות א': פ"ז.

שגם לפי שיטת הטור שחייב משום כלאים רק ע"י חיבור של שתי תפירות וגם קשר של קיימא, י"ל שבמלאכת שבת סגי בשתי תפירות וקשר שאינו של קיימא כי שאני כלאים דכתיב יחדיו.

שבת: מלאכות, ק"ז סק"ב.

סברא הפכית, והיינו שגם לפי הרמב"ם שבכלאים סגי בשתי תפירות בלי שום קשר, במלאכת תופר צריכים שיקשור כי כתיב מלאכת מחשבת.

שבת: מלאכות, ק"ו.

החילוקים שכתבו הפוסקים בדעת הרא"ש מתי צריכים ב' תכיפות וקשר ומתי מספיק בתכיפה אחת וקשר.

יבמות א': פ"ז.

שיטת הרמב"ם שמספיק גם בתכיפה אחת וקשר.

יבמות א': צ' (קטע אחרון).

הדרך שעיקר החיבור הוא הקשר ואילו התכיפה היא רק כדי שיוכל לקשור.

יבמות א': צ' (קטע "גם י"ל שאפילו").

שיטת רש"י בשוע טווי ונוז, וב' תכיפות, וכן בענין מה הוא הציור של כלאים דאורייתא ומה הוא הציור של כלאים דרבנן.

יבמות א': פ"ט.

דברי הטור בשם הרמב"ם שבגד צמר שנקרע מותר לחברו בחוט של פשתן ע"י קשירה אבל לא ע"י תפירה, ושר"ת אוסר גם ע"י קשירה.

יבמות א': צ' (קטע אחרון).

דברי הגר"ח בדעת הרמב"ם שיש שני דינים של כלאים, א' לא תלבש שעטנז, ואיסור זה הוא דוקא ע"י שוע וטווי יחד, ב', איסור צמר ופשתים יחדיו, דצמר בפני עצמו ופשתים בפני עצמו אסור ללבושם יחד, וזהו דוקא כשחיברם בב' תכיפות.

יבמות א': ע"א (קטע "ובביאור"), פ"ט (קטע אחרון).

ג' צדדים בענין המהות של כלאים, א', שכל הבגד נקרא חפצא של כלאים משום שכל הבגד של פשתים מיקרי מחובר להחוט של צמר, ב', שלא מיקרי שכל הבגד של פשתים מחובר להחוט של צמר רק שבכל זאת כל הבגד מיקרי חפצא של כלאים כי חפצא של כלאים הוא בגד שיש בו באיזה מקום שהוא צמר ופשתים יחד, ג', שבאמת רק המקום של נגיעת החוטים מיקרי החפצא של כלאים,

יבמות א': ס"ז סק"א ולהלן שם.

כתובות ב': תקכ"ה סק"ב.

דברי הקובץ הערות בענין המערב עוד חוטי צמר לתוך בגד של פשתים שכבר נעשה כלאים.

יבמות א': ס"ז סק"ג (קטע ראשון).

כתובות ב': תקכ"ה סק"א.

בענין היכא שמוסיף עוד חתיכת פשתים לבגד של פשתים שכבר מעורב בו חוט של צמר.

יבמות א': ס"ז סק"ג (קטע "גם יש לעיין").

כתובות ב': תקכ"ה סק"ג.

דברי הירושלמי והתוספתא שאם יש בגד גדול של פשתים, ובצד אחד יש חוט של צמר, אסור לו ללבוש את החלק של פשתים אפילו אם החלק שיש בו החוט של צמר מונח על גבי הארץ.

יבמות א': ס"ז סק"א סק"ב.

כתובות ב': תקכ"ה סק"ב.

שיטת הרמב"ם שחוט של צמר וחוט של פשתים וצמר גמלים באמצע הרי זה מותר.

יבמות א': ס"ז סק"א, סק"ב (שיטת הרא"ש שחולק עליו), צ' (שיטת הרמב"ם הנ"ל ושיטת הרא"ש שחולק עליו) (קטע "וי"ל שכוונת" ולהלן שם).

כתובות ב': תקכ"ה סק"ו, סק"ז (שיטת הרא"ש שחולק עליו).

ספקו של הנו"ב בענין היכא שיש צמר ופשתים יחד בהחלק של הבגד שמונח על הארץ והוא לובש חלק של צמר גמלים.

יבמות א': ס"ז סק"ב.

כתובות ב': תקכ"ה סק"ז.

בענין אם הלובש כלאים לוקה שנים, א' משום לא תלבש וא' משום לא תעלה.

יבמות א': ס"ו.

הדרך שגם בשביל לבישה וגם בשביל העלאה צריכים כוונה להנאה.

יבמות א': ס"א (קטע "ולכאורה י"ל").

הדרך שמספיק בהנאה גם בלא כוונה להנאה.

יבמות א': ס"א (קטע "מיהו יש דוחק").

השיטה שרק בהעלאה צריכים הנאה אבל בלבישה אין צריכים הנאה.

יבמות א': ס"ב (קטע "ושוב כתב" ולהלן שם), ס"ו.

הדרך שהאיסור הוא ההנאה ואילו המעשה לבישה הרי הוא רק בגדר תנאי, ולא שגוף האיסור הוא המעשה לבישה.

יבמות א': ס"א בההערה.

בענין שהיכא שהוא לובש לשם צורך מסוים כגון לעלות לתורה או לעמוד בתפילה הרי זה כמו להבריח את המכס דאינו חייב משום כלאים.

יבמות א': ס"ד (קטע אחרון).

ששעטנז הוא מהדברים שהיצר הרע ועכו"ם משיבים עליהם.

יבמות ב': ת"כ (קטע אחרון).

כלב בן יפונה

שהי' בן חזרון, ונקרא בן יפונה על שם שפינה עצמו מעצת מרגלים.

דמויות ותקופות: כלב בן יפונה סק"ב.

אשתו היתה מרים בת עמרם.

דמויות ותקופות: כלב בן יפונה סק"ג.

בנו הי' חור.

דמויות ותקופות: כלב בן יפונה סק"ג.

בענין מה שביקש מהאבות שיבקשו עליו רחמים.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ה' סק"ב (קטע "ובסוטה") סק"ד (קטע "הס"ח").

חומש: פרי' עקב, ולעבדו בכל לבבכם (י"א, י"ג) סק"ב (קטע "ובסוטה") סק"ה (קטע ראשון).

בענין נסיונו של כלב במעשה המרגלים, לעומת מצבו של יהושע בן נון.

חומש: פרי' שלח, ועבדי כלב עקב וגוי' (י"ד, כ"ד).

בענין שנתן לעצמו עין הרע ושלכן לא הי' יכול לכבוש את קרית ספר כמו שכבש את חברון.

דמויות ותקופות: כלב בן יפונה סק"ה.

בענין אם הי' מסדר מסורת התורה.

אבות: ד' סק"ג.

דמויות ותקופות: כלב בן יפונה סק"ד.

כלי חרס

דברי השט"מ שאין כלי מקבל טומאה מאויר כלי חרס.

זבחים א': פ"ט (קטע "וזהו").

בענין תוכו ולא תוך תוכו, וכן בענין מחיצה בתוך כלי חרס.

זבחים א': פ"ו ולהלן שם.

בענין שכדי שיחשב תוך תוכו צריכים שהפה הפנימי יעלה למעלה מהפה החיצוני.

זבחים א': פ"ח.

בענין שבתנור שחצצו סגי אם גובה המחיצה שוה לגובה התנור.

זבחים א': פ"ח.

הדרך שיסוד הדין למה תוך תוכו מצייל אינו משום דהוי הפסק, אלא משום שהתוך תוכו לא הוי בגדר תוכו של החיצון, ואפילו אם הפנימי הוא כלי שמקבל טומאה דאינו חוצץ בפני הטומאה.

זבחים א': פ"ט, צ"ו.

כלי שרת

א. כללי

ב. אויר כלי שרת

א. כללי

בענין כלי שתחילתו לחול אין עושין מזה כלי שרת.

זבחים ד': י"ב סק"א.

דברי הגמ' והתוספתא שאין משחזין סכין במקדש אלא לוקחין סכין חדשה, ודברי המכילתא ששפיר משחזין אותו, אבל רק בחול ולא בשבת.

זבחים ד': כ"ב סק"ו.

הדרך שכלים שנתקדשו ע"י שעבודתן מחנכתן אין להם אותה קדושה שיש לכלים שנתקדשו ע"י שמשחזין מחנכתן.

זבחים ב': תרצ"ה.

דברי האבן האזל שצריכים כלי שרת או לדבר שצריך קידוש או כלי שעושה עבודה.

זבחים ד': כ"א סק"א.

שנוסף על מה שעבודתן מחנכתן צריכים גם קדושת פה.

זבחים ד': י"ב סק"ג.

שמותר לעשות עבודתן מחנכתן בשבת.

זבחים ד': י"ג סק"ג.

שיש תנאים שסוברים שגם לדורות שייך משיחתן מחנכתן חוץ ממה ששייך עבודתן מחנכתן.

זבחים ד': י"ב סק"ג.

בענין אם שחיתת קדשים צריכה כלי שרת.

זבחים ד': ו' - כ"א.

שהשחיטה עצמה מקדשת את הסכין מדין עבודתן מחנכתן אע"פ ששחיטה לאו עבודה היא.

זבחים ד': י"ב סק"ב סק"ג, כ"ב סק"ג.

בענין אם בלילת מנחה צריכה להיות בתוך כלי שרת.

זבחים ב': שכ"ט.

זבחים ד': י"ח, כ"א סקי"ב.

שאם סוברים שכלי שרת אינם מקדשים שלא בזמנם ה"ה שאינם יכולים לשמש לשום שימוש של כלי שרת שלא בזמנם, ומש"ה אם קמץ מתוך כלי שרת בלילה הרי זה נחשב שקמץ מכלי חול..

מנחות: "בענין קמיצה בלילה" (על דף ק') סק"א (קטע "ועכ"פ חזינן").

הדרך בגמ' שהכוונה בזה שאין כלי שרת שלא בזמנם היא שאינם מקדשים ליקדש אבל מקדשים ליפסל.

מנחות: "בענין קדוש ליקרב וקדוש ליפסל" (על דף ק'), "בענין סידור וקידוש לחם הפנים והבזיכין והקטרותן שלא בזמנם" (על דף ק') סק"א.

דברי הצ"ח שמחוסר כיפורים פוסל כלי שרת כמו טמא.

זבחים ב': קכ"א (קטע "ובספר").

שאפילו למ"ד שכלי שרת מקדשים שלא מדעת, אבל היינו דוקא היכא שאינו רוצה שיקדשו, אבל יודע הוא שהדין הוא שיקדשו, אבל היכא שהוא רוצה שיקדשו, רק שהוא טועה, וכגון שנדר מנחת מחבת

והקדיש קמח לשם מנחת מרחשת כי הוא רוצה לצאת בזה ידי נדרו, בכה"ג אין הכלי מקדש לפי בית הלל שסוברים שהקדש בטעות אינו חל, וכן אפילו למ"ד שאין כלי שרת שלא מדעת, אבל הרי זה כי איירי שאינו רוצה שיקדשו, אבל היכא שהוא רוצה, רק שהוא טועה וחושב שהוא יוצא בזה ידי נדרו, הרי הוא מורה שהכלי שרת מקדש לפי בית שמאי שהקדש בטעות שפיר חל.

מנחות: ל"ד.

ב. אויר כלי שרת

בענין השם דף בתוך כלי שרת, דאויר הכלי מקדש את מה שמונח על גבי הדף.

זבחים א': תרכ"ט.

בענין אויר כלי ככלי.

זבחים ב': תצ"ה.

בענין אם אמרינן אויר כלי ככלי אפילו אם הדבר המתקדש הוא גבוה הרבה מהכלי.

זבחים ב': תקפ"ה.

כלל ישראל

בענין מתי התחילה המלכות של הקב"ה על כלל ישראל.

אלול - תשרי, ראש השנה ב' (קטע "והנה יש לעיין" ולהלן שם).

המחלוקת תנאים אם אמרינן שכל ישראל בני מלכים הם.

גיטין: פרק המביא גט שע"ג.

דברי רש"י ש"כל כבודה בת מלך פנימה" הוא משום שכל ישראל בני מלכים הם, והשגת החת"ס על זה דהא מצינו שאומרים כל כבודה אע"ג דלא קי"ל שכל ישראל בני מלכים הם.

גיטין: פרק המביא גט שע"ג.

בענין אם הגדר של קדושת ישראל הוא רק שנשמתו קדושה יותר מעכו"ם, או האם גם לגופו של ישראל יש קדושה מסוימת שאין לעכו"ם.

גיטין: פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ג.

בענין אם גם קודם מתן תורה הי' הולד של בת ישראל מתיחס אחרי אמו ולא אחרי אביו עכו"ם או האם אז התיחס הולד אחרי אביו עכו"ם.

חומש: פר' שמות, ויעש להם בתים (א', כ"א).

הדרך שכדי לזכות לכל המדריגות של כלל ישראל צריכים אחדות.

חומש: פר' משפטים, ואלה המשפטים (כ"א, כ') [ב] (קטע "ובאמת נראה" ולהלן שם).

דברי החפץ חיים בשם הסמ"ג בשם הירושלמי שכל כלל ישראל הם כגוף אחד ולא כעצמים נפרדים.

חומש: פר' תזריע, "בענין למה אין לבעל לשון הרע חלק לעולם הבא" (קטע "והנה עיין").

רק מה שנוגע לתורה ולקיום מצות, כגון תולדות חיהם של גדולי ישראל, ותולדות הישיבות, וחיבורים, וכדומה, נכנסים לה"זכרון" של כלל ישראל, וכל השאר, כגון מלחמות מלכי חשמונאים וכדומה, נשכח.

שיחות: עמ' קמ"ז.

כסף

עיין עוד בערך קנין כסף, ובערך קידושין - קידושי כסף ושטר.

גדר כסף צורי וכסף מדינה.

קידושין א': קע"ו.

בענין אם היתה קיימת פרוטה בימי משה. קידושין א': ו' סק"ג סק"ד.

בענין היכא שאין אנשים מסכימים לשלם בשביל חפץ מסוים משום שבהעתיד לא יהי' שוה כלום, אבל אין עכשיו סיבה בגוף החפץ ששולל שויות, האם יש להחפץ דין ממון והמזיקו חייב לשלם בשבילו.

גדרים: פרק ואלו נדרים ב' (קטע "ולכאורה י"ל").

קידושין ג': ק"פ (קטע "מיהו י"ל").

כעס

עי' בערך מדות - כעס.

כפל - כללי

ע"ע בערך טוען טענת גנב.

דברי הגר"ח שהחויב של כפל הוא בגלל הפגיעה בבעלותו של הבעלים ולא בגלל העבירה של לא תגנובו.

ב"מ: פרק המפקיד כ"ט (קטע "ולפי"ז נראה"), ל' (קטע "וכתב").

בענין אם כל השני פעמים של הכפל חשיב קנס (וקרן דממונא שייך רק כשאינו חייב כפל כגון היכא שמודה דמודה בקנס פטור).

ב"ק א': ס"ו.

ב"ק ב': ד' סק"א, שע"ג, שע"ד.

בענין אם כל היכא שחייב קרן הרי הוא חייב גם כפל או האם צריכים נאמנות שגנב גם בנוגע לכפל.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה פ"ב.

דברי הרא"ש שמשלם כפל כשעת העמדה בדין משום שבהיא שעתא מתחייב.

ב"ק א': רכ"א (קטע "והנה לקמן" ולהלן שם).

שיטת הרמב"ם שא"א שהכפל יהי' יותר מהקרן.

ב"ק ב': כ"ח סק"ד, ל"ו.

בענין אם צריך לשלם את הכפל בכסף דוקא או האם סגי גם בשוה כסף.

ב"ק ב': ד' סק"ד.

כפל - הקנאת כפל להשומר

א. איך הכפל נקנה להשומר

ב. גיזות וולדות ושבח

ג. אמירת הריני משלם

ד. שואל

ה. נשבע ושילם

ו. הבעיות בב"מ דף ל"ד ע"ב

ז. שבועה שאינה ברשותי

ח. ציורים מיוחדים

ט. שומר אבידה

א. איך הכפל נקנה להשומר

בענין אם הקנאת כפל היא על דרך פרה לכפילא או על דרך הקנאת כל הפרה כולה.

ה"נעשה כאומר לו" עדיין לא מבורר שירצה וא"כ הרי זה כמו על מנת שירצה אבא דחשיב ברירה.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ב (קטע "ויש ליישב").

ב. גיזות וולדות ושבח

שיטות הראשונים בענין חוץ מגיזות וולדות: האם הכוונה היא רק למה שהוסר לפני הגניבה, או האם גם למה שנמצא עלי בשעת הגניבה, או האם גם למה שגדל אחרי הגניבה. וכן האם גם למה שגדל לאחר יאוש המפקיד.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ד, ל"ה.

בענין באיזה דרך הרי הוא מקנה חוץ מגיזות וולדות, האם הכוונה היא שהוא מקנה את הבהמה מעכשיו ממש אם יתגלה שהיתה עומדת ליגנב, רק שהוא משייר לעצמו גיזות וולדות ע"י אמירת "חוץ", או האם זה כמו תנאי דהיינו שהוא מקנה לו מעכשיו אבל על תנאי שיתן לו את הגיזות וולדות, או האם הכוונה היא שהוא מקנה לו את הבהמה של שעת גניבה והקנין יחול למפרע מעכשיו.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ד.

בענין אם הקנאת שבחא דאתי מעלמא, כגון יוקרא, היא רק אגב הקנאת הכפל.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ו.

שיטת הראב"ד ביוקרא.

ב"מ: פרק המפקיד מ'.

בענין היכא שיש דין ודברים בין המפקיד להשומר בענין כמה נתייקרה וכמה הוא חייב לשלם (לפי הסוברים שהשומר צריך לשלם גם מה שנתיקר עד שעת הגניבה), ונשבע השומר שבועת מודה במקצת, ושילם על מה שהודה, ולא נשבע שבועת השומרים, האם המפקיד מקנה לו את הכפל או האם אינו מקנה לו את הכפל כי זה נחשב שאטרחי לבי דינא.

ב"מ: פרק המפקיד מ' סק"ט.

בענין אם יוקר חשיב דבר מופשט מהחפץ המקורי, וכמו נכס חדש המונח בתוך

ב"מ: פרק המפקיד י"ח (קטע "ורעק"א" ולהלן שם), כ"ג, כ"ד, כ"ז, כ"ט (קטע "ולפ"ז" ולהלן שם). ל', ל"ו, ל"ט, מ' סק"ד, מ"ו.

שיטת הרמב"ם שהפרה עצמה חוזרת להמפקיד.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ט.

בענין אם הקנאת הכפל היא הקנאה ממש מהמפקיד או האם הכוונה היא שב"ד מקנים להשומר מצד תקנת ב"ד.

ב"מ: פרק המפקיד י"ב, ל"ג, ל"ז סק"א סק"ה סק"ו, ע"ב (קטע "ולכאורה צריכים").

דברי הירושלמי שלומד שהכפל הוא להשומר מפסוק.

ב"מ: פרק המפקיד ג' (קטע "והנה בלי"), י"א סק"א (קטע אחרון).

חקירת הגר"ח בענין היכא שמכר פרה לכפילא האם זה נקרא שגנב מהבעלים רק שהבעלים מקנים להשומר את הזכות לקבל את הכפל או האם זה נקרא שגנב מהשומר.

ב"מ: פרק המפקיד ל' (קטע "והנה ממה").

דברי רש"י שלפי הלשון שנעשה כאומר לו סמוך לגניבתה קנוי לך, הכוונה היא שנעשה כאומר לו כן בשעת מסירה.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ז סק"א סק"ה.

דברי המהרש"א שנעשה כאומר לו כן קודם הגניבה.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ז סק"ג.

דברי רעק"א שכוונת רש"י היא שנעשה כאומר לו בשעת תחילת השמירה רק שברוך כלל שעת המסירה היא שעת תחילת השמירה אבל כששעת תחילת השמירה היא אחרי המסירה הרי זה כאומר לו בשעת תחילת השמירה.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ז סק"ד.

בענין למה "סמוך לגניבתה קנוי לך" לא חשיב ציור של ברירה שהרי בשעת

בענין שאם נשבע וחזר ואמר הריני משלם לפנים משורת הדין, בודאי יכול לחזור בו.

ב"מ: פרק המפקיד נ"ד סק"ב.

אבל אם נשבע וחזר ואמר נשבעתי לשקר והריני משלם, אינו יכול לחזור בו (לפי השיטה שאם אמר הריני משלם, קודם שנשבע, אינו יכול לחזור בו).

ב"מ: פרק המפקיד נ"ד סק"ב.

ד. שואל

דברי רעק"א שגם אם השואל טוען מתה מחמת מלאכה ומשלם אינו קונה כפל כי לא רצה לטעון מתה מחמת מלאכה בלי לשלם כיון שמתה מחמת מלאכה לא שכיח.

ב"מ: פרק המפקיד מ"ד, מ"ח.

בענין שואל שהתנה להיות כשומר חנם וטען פשעתי, האם הוא קונה כפל, או לא כיון שכל הנאה שלו.

ב"מ: פרק המפקיד מ"ט.

ה. נשבע ושילם

בענין נשבע ושילם.

ב"מ: פרק המפקיד א' (קטע "והנה אנחנו"), ג' (קטע "והנה ראיתי" ולהלן שם), ד' (קטע "והנה הרשב"א"), ה', ו', מ"ב, מ"ג, נ', נ"ד סק"ב, ס"ד, צ"ו (קטע "והנה רעק"א"), ק"א.

דעת תוס' שאפילו רבא שסובר שמקנה כפל בנשבע ושילם אבל היינו רק בשילם ממש ולא סגי באומר הריני משלם.

ב"מ: פרק המפקיד ג' (קטע "ותי"), ה' (קטע "ושוב כתב רעק"א שגם" ולהלן שם [רעק"א על דבריהם]), נ', נ"ד סק"ב.

בענין היכא שאמר איני משלם ושוב אמר הריני משלם, האם הוא קונה כפל אפילו אם עוד לא שילם ממש אלא רק אמר הריני משלם, ואין זה כמו נשבע ושילם דבעינן שילם ממש.

ב"מ: פרק המפקיד נ'.

החפץ, או האם גם עכשיו יש כאן רק החפץ המקורי רק שהוא שוה יותר (ונפ"מ אם שי"ך לומר שהמפקיד מקבל את היוקר משום שיש לו חזקת מרא קמא, וכן אם אפשר לקנות את היוקר בקנין חצר).

ב"מ: פרק המפקיד מ' סקי"א סקי"ב.

שיטת הריטב"א שיוקר חשיב שבה דמגופה, רק שבאמת המפקיד מקנה להשומר גם שבחא דמגופה שבא לאחר ששילם.

ב"מ: פרק המפקיד מ' סק"ה.

בענין אם שבח דמגופה מיקרי רק כשגוף הבהמה היא הסיבה להשבח כמו בגיזות וולדות, או האם הכוונה היא שהשבח מונח בגוף הבהמה אשר זה כולל גם יוקר (אבל לא כפל). והריטב"א בשיטתו הנ"ל סובר כהצד השני.

ב"מ: פרק המפקיד מ' סק"ו.

ג. אמירת הריני משלם

דברי הב"ח שלא מספיק בזה שהודה שהוא חייב, אלא הרי הוא צריך לומר גם הריני משלם, והחולקים עליו.

ב"מ: פרק המפקיד מ"ה.

הדעה שמספיק אם השומר מגלה דעתו שהוא רוצה לשלם גם בלי שיאמר כן בב"ד, והדעה שהריני משלם מהני רק אם אמר כן בפני ב"ד.

ב"מ: פרק המפקיד ה' (קטע "והנה רעק"א"), ל"ב (קטע "וראיתי"), נ"ב, נ"ז.

בענין אם יכול לחזור בו אחרי שאמר הריני משלם.

ב"מ: פרק המפקיד ה' (קטע "והנה רעק"א"), נ"ב - נ"ז.

סברת רעק"א ועוד, שהטעם למה סגי באומר הריני משלם הרי זה כי אינו יכול לחזור בו.

ב"מ: פרק המפקיד ה' (קטע "והנה רעק"א"), נ', נ"ב, נ"ד סקי"א סקי"ב.

ו. הבעיות בדף ל"ד ע"ב

"אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין".

ב"מ: פרק המפקיד נ"ח, ע"א.

בענין שילמו בנים.

ב"מ: פרק המפקיד י"ד, נ"ח, נ"ט (קטע "והנה קושיית"), ס', ס"א, ס"ג, ע"א.

בענין היכא שנגנבה מן האב והיכא שנגנבה מן הבנים ושילמו הבנים.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ז סק"ו, ס' סק"ב סק"ג, ס"ג.

בענין היכא שנגנבה מן האב ואמר האב הריני משלם ושילמו הבנים.

ב"מ: פרק המפקיד ס' סק"א.

בענין היכא שנגנבה מן האב ומת, האם הבנים חייבים לשלם.

ב"מ: פרק המפקיד ס' סק"ג.

בענין שילם לבנים: בענין למה לא מתבטלת ההקנאה במיתת האב כיון דנעשה כאומר לו בשעת מסירה.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ז סק"ב סק"ג סק"ד סק"ו, ס"ג.

שיטות רש"י והראב"ד והרשב"א בענין מתי קרה הגניבה בהציוור של שילם לבנים.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ג.

עוד בענין שילם לבנים.

פרק המפקיד ס'.

בענין שילמו בנים לבנים.

ב"מ: פרק המפקיד נ"ח.

בענין שילם מחצה.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ד, ס"ו, ס"ז.

בענין שאל שתי פרות ושילם אחת מהן.

ב"מ: פרק המפקיד נ"ח, ס"ד, ס"ה, ס"ו, ס"ז.

בענין אם שתי הפרות חשיבי פקדון אחד או שנים.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ו סק"א.

בענין שאל מן השותפין ושילם לאחד מהם.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ח.

בענין שותפין ששאלו ושילם אחד מהם.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ח.

בענין שותפין ששאלו ונאנס: האם יש על כל שותף חיוב לשלם את הכל.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ח (קטע "מיהו עי' בריטב"א").

בענין היכא ששותף אחד שילם את הכל כדי שכל הכפל יהי' שלו.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ח (קטע אחרון).

בענין שילם שותף לשותף.

ב"מ: פרק המפקיד ס"ט.

בענין שאל מן האשה ושילם לבעלה.

ב"מ: פרק המפקיד ע"ב - פ"א.

בענין אשה ששאלה ושילם בעלה.

ב"מ: פרק המפקיד פ"ב.

בענין גנב נכסי מלוג: האם הוא משלם כפל להבעל או להאשה.

ב"מ: פרק המפקיד ע"ג - ע"ו, פ', פ"ב.

ז. שבועה שאינה ברשותי

בענין אם המפקיד מקנה כפל רק כשהשומר נשבע מיהא שאינו ברשותו, ושיטת הרי"ף שהריני משלם מהני רק אם נשבע שאינו ברשותו, ובענין אם הרי"ף סובר כן גם בשילם ממש.

ב"מ: פרק המפקיד מ"ג (קטע "והנה רעק"א"), פ"ד.

ח. ציורים מיוחדים

בענין שיטת הירושלמי שאם יש עדים שנאנסה אינו מקנה להשומר כפל אע"פ ששילם כי לא אסיק אדעתיה דהמפקיד שהשומר ישלם בכה"ג וממילא לא הקנה לו את הכפל.

ב"מ: פרק המפקיד ג' (קטע ראשון ולהלן שם), ד' (קטע "ותי' הרשב"א"), ה' (קטע "והנה כבר הבאנו"), ס' סק"ג, ס"ד, ע"ד (קטע "ושוב הקשה").

רס"ה.

כתב - על פה (דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה וכו')

בענין המחלוקת אם ספרים נכתבים בכל לשון (חכמים), או האם רק בלשון יוונית (רשב"ג). וכן המחלוקת אם כתבי הקודש שנכתבו בשאר לשונות ניתנו לקרות בהן או לא. וכן המחלוקת אם מצילין כתבי הקודש שנכתבו בשאר לשונות מן הדליקה בשבת (רב חסדא) או לא (רב הונא).

סימנים בענינים שונים: "בענין כתבי הקודש בשאר לשונות" א'. שבלוחות הראשונות היו כל דברי תורה שבעל פה כתובים בדרך נס על הלוחות. ב"ק א': מ"ז בהערה הראשונה. חומש: הקדמה, ב' סק"ב בהערה הראשונה, ג' בהערה.

גדר דברים שבכתב וגדר דברים שבעל פה. ב"ק א': מ"ז ובהערה השני' שם. חומש: הקדמה, ב' סק"ג. גדר תורה שבעל פה וגדר "תלמוד". חומש: הקדמה, ג'.

בענין אם נביאים וכתובים נחשבים תורה שבכתב או תורה שבעל פה שנצטוו אח"כ לכותבם.

ב"ק א': מ"ז. ב"ב א': ק"מ (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

חומש: הקדמה ב' סק"ב סק"ג. פר' האזינו "בענין מהותה של שירת האזינו" סק"ב (קטע "ונראה" ולהלן שם). פר' וזאת הברכה, "עוד בענין השמונה פסוקים" [ב] (קטע אחרון).

בענין האיסור לומר דברים שבכתב בעל פה ודברים שבעל פה בכתב.

ב"ק א': מ"ה - נ"ב. סימנים בענינים שונים: "בענין כתבי הקודש בשאר לשונות" א'.

חומש: הקדמה, ב'. פר' כי תשא, כתב לך את הדברים האלה (ל"ד, כ"ז). פר' האזינו "בענין מהותה של שירת האזינו" סק"ב.

בענין שיטת הירושלמי שאם יש עדים שפשע אינו מקנה להשומר כפל אע"פ שאומר הריני משלם, ובענין אם ה"ה שאינו מקנה אפילו אם שילם ממש.

ב"מ: פרק המפקיד ד', מ"ה (קטע אחרון).

בענין אם המפקיד מקנה את הכפל היכא שה' שומר בבעלים ואעפ"כ שילם.

ב"מ: פרק המפקיד ג' (קטע "ועי' בדו"ח רעק"א" ולהלן שם).

בענין היכא שאמר הריני משלם ונמצא הגנב ואמר להמפקיד כיון שנמצא הגנב תעשה אתה דין עמו, ואז כבר לא אצטרך לשלם, האם הוא עדיין מקבל את הכפל.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ב (קטע "גם י"ל שנקט").

בענין היכא שהשומר שילם אבל ה' באופן שהמפקיד עדיין דואג וכגון כששילם שלא מידיעתו או שהניחו במקום המשתמר בשבילו.

ב"מ: פרק המפקיד ע"ג (קטע "והנה חזינן שהתוס' הרא"ש").

שהיכא שהשומר טוען שקרה דבר שהוא פשיעה, רק שהשומר סבר להיות פטור כי סבר שנחשב אונס, וב"ד חייבו אותו, בכל זאת המפקיד מקנה לו כפל כי מיקרי שהשומר עשה לו טובה בזה שלא טען ששוב מצא את הפקדון ונאנס.

ב"מ: פרק המפקיד צ"ו (קטע "ותי' רעק"א ע"י" וקטע "והנה כבר הבאנו").

ט. שומר אבידה

בענין אם גם בשומר אבידה יש הקנאת כפל.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ז סק"ד, ס"ב (קטע "והנה רעק"א").

המחלוקת בין השט"מ והקצה"ח אם גם באבידה מקנה לו סמוך להאבדון או האם רק בשעת תשלומין.

ב"מ: פרק המפקיד ל"ח.

כרכום.

בענין עיר שכבשוה כרכום

כתובות ב': רנ"ה - רנ"ו, ר"ס -

תשא, כתב לך את הדברים האלה
(ל"ד, כ"ז) סק"ד. (פר' האזינו
"בענין מהותה של שירת האזינו"
סק"ב קטע "מיהו בדברינו הנ"ל").
בענין דברי תוס' בתמורה שמותר לומר
נביאים וכתובים בעל פה.
ב"ק א': מ"ז.

ב"ב א': ק"מ (קטע "וע"ע ברבינו
בחי").

חומש: הקדמה, ב' סק"א סק"ב
סק"ד. פר' כי תשא, כתב לך את
הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ב
סק"ג. (פר' האזינו "בענין מהותה
של שירת האזינו" סק"ב (קטע
"ונראה"). פר' וזאת הברכה, "עוד
בענין השמונה פסוקים" [ב] (קטע
אחרון).

בענין ההיתר לומר דברים שבכתב בעל פה
בדרך תפילה.

ב"ק א': מ"ו.

חומש: פר' כי תשא, כתב לך את
הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ב.
השיטה שאין איסור לומר דברים שבכתב
בעל פה אלא כשהוא מוציא אחרים ידי
חובתם.

ב"ק א': מ"ח.

חומש: פר' כי תשא, כתב לך את
הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ד.
בענין ההיתר לכתוב מגילת סתרים.

ב"ק א': מ"ט.

חומש: פר' כי תשא, כתב לך את
הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ה.
בענין איך הותרו ללמוד תורה שבכתב
במדבר הלא עדיין לא נכתב לפי מ"ד אחד.
ב"ק א': מ"ז (קטע "גם י"ל"),
נ"א.

חומש: הקדמה, ב' סק"ג. פר' כי
תשא, כתב לך את הדברים האלה
(ל"ד, כ"ז) סק"ז.

בענין אם מותר להרהר דברים שבכתב בעל
פה.

ב"ק א': נ'.

חומש: פר' כי תשא, כתב לך את
הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ו.

הטעמים למה אסור לומר דברים שבכתב
בעל פה.

ב"ק א': מ"ז (קטע "קטע"מיהו
יש להעיר").

סימנים בענינים שונים: "בענין
כתבי הקודש בשאר לשונות" א'
(קטע "ועי" בשפת אמת" ולהלן
שם).

חומש: הקדמה, ב' סק"א.

הטעם שכתבו תוס' למה אסור לכתוב תורה
שבעל פה.

ב"ק א': מ"ז (קטע "קטע"מיהו
יש להעיר").

סימנים בענינים שונים: "בענין
כתבי הקודש בשאר לשונות" א'
(קטע "והנה עי' בתוס'").

חומש: הקדמה, ב' סק"א.

הדרך ששני האיסורים הם ביסודם גדר
אחד.

ב"ק א': מ"ז, מ"ח (קטע "ויש
לבאר").

סימנים בענינים שונים: "בענין
כתבי הקודש בשאר לשונות" א'
(קטע "ונראה שי"ל" ולהלן שם).

חומש: הקדמה, ב' סק"א. פר' כי
תשא, כתב לך את הדברים האלה
(ל"ד, כ"ז) סק"ד. (פר' האזינו
"בענין מהותה של שירת האזינו"
סק"ב קטע "מיהו בדברינו הנ"ל").

דברי המג"א בשם המהר"ל שאין איסור
לומר בעל פה תיבה אחת שאין לה
משמעות אם לא נצרף אותה לתיבה אחרת.
ליקוטי הלכות ומנהגים: ס' ג' אות
א' סק"ב סק"ו.

דברי רבינו יונה שמכיון שהותר לומר בעל
פה פרשיות קריאת שמע לשם מצות קריאת
שמע, מותר גם לאחר שעבר זמן ק"ש.

ב"ק א': מ"ז, מ"ח (קטע "ויש
לבאר").

סימנים בענינים שונים: "בענין
כתבי הקודש בשאר לשונות" א',
(קטע "שוב שמעתי").

חומש: הקדמה, ב' סק"א. פר' כי

בענין איך הותרו לומר שירת האזינו ("שימה בפיהם") הלא דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה.

חומש: פר' האזינו "בענין מהותה של שירת האזינו" סק"ב.

בענין דברי תוס' סומוא מותר לומר דברים שבכתב בעל פה משום עת לעשות לה'.

ב"ק א': מ"ה, נ"ב.

סימנים בענינים שונים: "בענין כתבי הקודש בשאר לשונות" א' (קטע "ועכ"פ בנוגע למה שכתבנו").

חומש: פר' כי תשא, כתב לך את הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"א סק"ח.

בענין אם ההיתר של עת לעשות לה' נאמר רק למי שחייב במצות תלמוד תורה.

ב"ק א': נ"ב.

חומש: פר' כי תשא, כתב לך את הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ח.

"הכותב אגדתא אין לו חלק לעוה"ב".

סנהדרין: שנ"ד (קטע "וע"ע במס' סופרים").

אבות: קמ"ד (קטע "ובמס' סופרים").

כתובה

בענין מה שאשה שזינתה מפסידה כתובתה, עי' בערך סוטה.

עי' עוד בערך משארסתני נאנסתי.

בענין כתובה דאורייתא.

כתובות א': ר"כ, רכ"א.

המחלוקת בין הראשונים בענין אם לפי המ"ד שסובר שכתובה היא מן התורה דינה הוא במיטב.

כתובות א': ר"כ.

דברי הרשב"א והרמב"ן שאפילו אם כתובה היא מן התורה אין צריכים כסף צורי.

כתובות א': ר"כ.

הדרך בהראשונים שאפילו אם כתובה היא

מן התורה אבל היינו רק עיקר החיוב, אבל הסכום הוא כמו שהסכימו ביניהם, וחכמים הם שתיקנו מאתים.

כתובות א': ר"כ, רכ"א.

המחלוקת בין הראשונים בביאור הדרשה של כסף ישקול כמוהר הבתולות שכתוב גבי מפתה, ד"א שכמוהר הבתולות הוא כתובה, וי"א שהכוונה היא לחמשים כסף של אונס רק שנקטה התורה לשון מוהר כדי לרמז שיש גם כתובה, וי"א שכתובה היא הל"מ והדרשה הנ"ל היא אסמכתא.

כתובות א': ר"כ.

המחלוקת אם ארוסה יש לה כתובה או לא היכא דלא כתב לה, וכן המחלוקת בין הרמב"ם והרא"ש אם היכא שכתב לה הרי היא גובה ממשעבדי.

כתובות א': רס"ט.

בענין היכא שהיא בוגרת ואמרו לו שהיא נערה, האם בכה"ג כתובתה היא רק מנה.

כתובות א': רס"ג.

המחלוקת בין רש"י והרשב"א בענין היכא שאמר שנושאה על דעת שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ האם מודה רבי מאיר (שסובר שמוכת עץ כתובתה מאתיים) שכתובתה רק מנה, וביאור המחלוקת.

כתובות א': רנ"ו, רנ"ט.

המחלוקת בין רש"י והרשב"א באלמנה מן הנישואין שאמרה שהיא עדיין בתולה, ונמצאת באמת בתולה, האם כתובתה מאתיים.

כתובות א': רנ"ח.

בענין "אין מוכת עץ בבשר".

כתובות א': רנ"ט - רס"ב.

בענין אם ספק בכתובה נחשב ציור של איני יודע אם פרעתין או האם זה נחשב ציור של איני יודע אם נתחייבתי.

כתובות א': רע"ה, ר"פ.

בענין אם החיוב והשיעבוד של כתובה חלים בשעת מיתה וגירושין או האם הם חלים בשעת הנישואין.

ב"ב א': ל"ה סק"ה.

גיטין: פרק המביא גט רמ"א (קטע "ועיין במאירי").

כתיבה

ע"י עוד בערך ספר תורה - מעשה הכתיבה.

ע"י עוד בערך שרטוט.

בענין כתב על גבי כתב.

גיטין: פרק המביא גט רע"ז.

בענין כתיבה כדיבור.

כתובות ב': י"ט, פ"א סק"א סק"ד.

דברי הרשב"א שמחיקת הגג של האות חית כדי לעשות שתי אותיות זיין אינה בגדר חק תוכות אלא כתיבה ממש, וכן מחיקת העוקץ של האות דלת כדי לעשות את האות ריש אינה בגדר חק תוכות.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'),

(ט') [ד] (קטע "ברס").

בענין אם מדינא דגמ' רק אלמנה גובה כתובתה רק מקרקע או האם גם גרושה גובה כתובתה רק מקרקע (ב' גירסאות בהרמב"ם).

ב"מ: פרק שנים אוחזין ק"ס.

בענין למה דנין כתובה בזה"ז בלי מומחין.

סנהדרין: ס"א (קטע "והנה בנוגע" ולהלן שם).

דברי הרמב"ם שמודה במקצת כתובה חייב שבועה דאורייתא, והשגת הראב"ד דהוי כפירת שיעבוד קרקעות, והישובים על הרמב"ם.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ק"ס.

דברי המאירי שמה שמהני בפני נכתב גם לענין לתת לה את הכתובה הרי זה כי היא מקבלת את הכתובה כתוצאה ממה שהיא מותרת להנשא.